

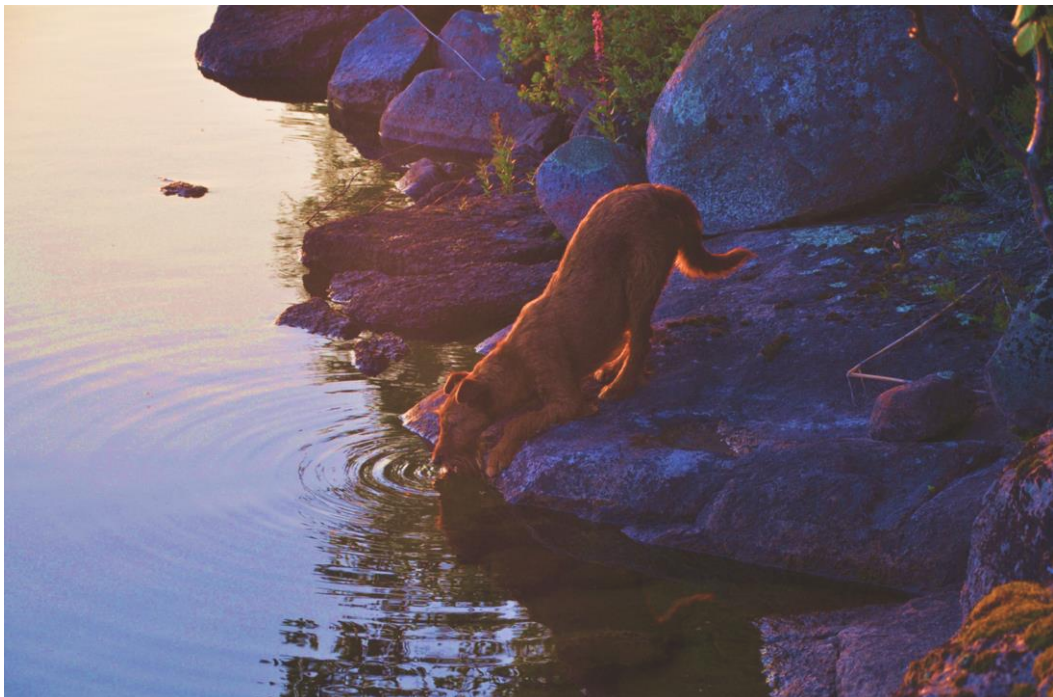
Siilinjärven ympäristöterveyspalvelut

Eläinlääkintähuollon suunnitelma

2026–2028

Päivitys 2026

Kaavin, Lapinlahden, Rautavaaran, Siilinjärven ja Tuusniemen
ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alue ja Kuopio

1	Johdanto	4
1.1	Eläinlääkintähuoltojärjestelmän yleiskuvaus ja tehtävät	4
1.2	Valtakunnallinen valvontasuunnitelma	5
1.3	Valtakunnallisessa suunnitelmassa (EHO päivitys vuodelle 2026) kunnan eläinlääkintähuollolle esitetyjä painopistealueita vuodelle 2026 / toimenpiteet	5
2	Henkilöresurssit, vastuualueet ja työnjako	5
2.1	Resurssitarve	5
2.2	Henkilökunnan pätevyyden ja osaamisen varmistaminen	6
3	Eläinlääkäripalvelujen järjestäminen	7
3.1	Yleisen edun kannalta välttämättömät eläinlääkäripalvelut	7
3.2	Eläinlääkäripalvelujen järjestämisvastuu	8
3.3	Palvelujen järjestämistavat	11
3.4	Eläinlääkäripalvelujen saatavuus	12
3.5	Saatavuustavoitteet	12
3.6	Toimintaedellytykset eläinlääkäripalvelujen tuottamiseen	13
3.7	Kiireellinen eläinlääkäriapu	14
3.8	Eläinterveyskäynnit	14
3.9	Terveysthuoltokäynnit ja -suunnitelmat	15
3.9.1	Terveysthuoltopalvelujen kysyntä	15
3.10	Järjestämisvastuuta täydentävät eläinlääkäripalvelut	15
3.11	Eläinlääkäripalvelujen hinnoittelu	16
3.11.1	Kunnaneläinlääkäriin perimät palkkiot ja korvaukset	16
3.11.2	Järjestäjän perimät maksut järjestämisvastuuseen kuuluvista eläinlääkäripalveluista	17
3.11.3	Järjestämisvastuuseen kuuluvien yksityisen eläinlääkäripalvelun tuottajan tarjoamien palvelujen asiakashinnat	17
3.11.4	Muiden kuin järjestämisvastuuseen kuuluvien eläinlääkäripalvelujen järjestäminen	17
3.12	Julkisin varoin tuettuja eläinlääkäripalveluja koskeva avoimuus- ja raportointivelvollisuus	17
4	Valvontatehtävien järjestäminen	17
4.1	Eläinten terveyden valvonta	18
4.1.1	Eläintautien torjunta ja eläintautivalmius	18

4.1.2	Eläintautien ilmoittaminen	19
4.1.3	Eläintauteja tutkivat laboratoriot	19
4.1.4	Pakollinen zoonoosivalvonta ja vapaaehtoinen Maedi-visna/CAE - terveysvalvonta	19
4.1.5	Vesiviljelylaitosten valvonta, eläintautien seuranta ja vapaaehtoinen BKD- taudin terveysvalvonta	20
4.1.6	Eläinten keinollinen lisääminen	20
4.1.7	Muu eläintautivalvonta ja seuranta	20
4.2	Eläinten tunnistamisen ja rekisteröinnin valvonta	21
4.3	Eläinten lääkitsemisen valvonta	21
4.4	Sisämarkkinakauppa, vienti ja tuonti	21
4.4.1	Sisämarkkinakauppa	21
4.4.2	Vienti EU:n ulkopuolisiin maihin	23
4.4.3	Tuonti EU:n ulkopuolelta ja Komission asetuksen 2017/625 luvun V jakson II mukainen valvonta	24
4.5	Eläinten hyvinvoinnin valvonta	24
4.5.1	Epäilyyn perustuva eläinten hyvinvoinnin tarkastus	25
4.5.2	Luvan- ja ilmoituksenvaraisen toiminnan valvonta	26
4.5.3	Eläinkuljetukset	26
4.5.4	Teurastamot	26
4.6	Eläimistä saatavat sivutuotteet	26
4.6.1	Sivutuotelaitosten valvonta	26
4.6.2	Sivutuotteita käyttävien ja hävittävien toimijoiden valvonta	27
4.7	Ehdollisuuden valvonta	27
5	Seuranta, arviointi ja raportointi	28
6	Tietojärjestelmät	28

1 Johdanto

Uusi eläinlääkintähuoltolaki (285/2023) astuu voimaan 1.1.2026. Lain 6 §:n mukaan kunnan on laadittava suunnitelma järjestämistään eläinlääkäripalveluista. Suunnitelman tulee sisältää tiedot 9 §:ssä tarkoitettujen eläinlääkäripalvelujen tuottamistavasta, saatavuudesta, laadusta ja mitoituksesta. Kunnan on lisäksi laadittava suunnitelma ko. laissa tarkoitettu eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan järjestämisestä alueellaan. Suunnitelman tulee sisältää tiedot valvontaan kuuluvista tarkastuksista, näytteenotoista ja muista toimenpiteistä. Kunnan on suunnitelmassaan osoitettava, että eläinlääkäripalvelut on järjestetty eläinlääkintähuoltolain edellyttämällä tavalla.

Järjestämisvastuuseen kuuluvien eläinlääkäripalvelujen mitoitusta suunniteltaessa on otettava huomioon yksityisten eläinlääkäripalveluiden tuottajien tarjoamat palvelut kunnan alueella. Kunnan suunnitelmassa on otettava huomioon valtakunnallinen ohjelma ja alueellinen suunnitelma ja se on arvioitava ja tarkistettava tarvittaessa, kuitenkin vähintään kolmen vuoden välein. Ruokavirasto ohjaa kunnan suunnitelman laatimista sekä valvoo ja arvioi sen toteutumista.

Eläinlääkintähuoltolain soveltamisalaan kuuluvasta valvonnasta säädetään lisäksi elintarvikelaissa (297/2021), eläintautilaissa (76/2021), eläinten hyvinvointilaissa (693/2023), eläinten kuljetuksesta annetussa laissa (1429/2006), eläinten lääkitsemisestä annetussa laissa (387/2014), sivutuotelaissa (517/2015) sekä eläinten tunnistamisesta ja rekisteröinnistä annetussa laissa (1069/2021).

Tässä suunnitelmassa kuvataan eläinlääkintähuoltolain mukaisten tehtävien järjestäminen Siilinjärven ympäristöterveyspalvelut -yhteistoiminta-alueella ja Kuopion kaupungissa. Yhteistoiminta-alueen isäntäkuntana toimii Siilinjärvi ja sen lisäksi alueeseen kuuluvat Kaavin, Lapinlahden, Rautavaaran ja Tuusniemen kunnat. Kuopio ostaa suurimman osan tarvitsemistaan eläinlääkintähuollon palveluista Siilinjärven kunnalta.

1.1 Eläinlääkintähuoltojärjestelmän yleiskuvaus ja tehtävät

Maa- ja metsätalousministeriö ohjaa ja valvoo ylimpänä viranomaisena eläinlääkintähuollon säännösten toimeenpanoa ja noudattamista. Ruokavirasto ohjaa ja valvoo keskushallinnon viranomaisena lainsäädännön toimeenpanoa, täytäntöönpanoa ja noudattamista. Ruokavirasto suorittaa myös itse eläinlääkintähuoltoon liittyvää valvontaa kuten otantaan perustuvia eläinten hyvinvoinnin tarkastuksia, ehdollisuuden valvontaa, lääkitsemislainsäädännön valvontaa, eläinten tunnistamista ja rekisteröintiä koskevaa valvontaa ja omaehtoisesti tai kunnan valvontaviranomaisen pyynnöstä kriittisiä eläinten hyvinvoinnin tehtäviä. Ruokavirasto ohjaa kunnaneläinlääkäreitä lakisääteisesti vastustettavien eläintautien torjunnassa, vastaa alueen eläintautivalmiudesta ja osallistuu tautitilanteiden hoitoon vakavissa eläintautitilanteissa apunaan erityiskoulutuksen saaneet valmiuseläinlääkärit.

Paikallistasolla eläinlääkintähuollon ja siihen liittyvän valvonnan suunnittelusta ja toteutuksesta vastaa kunta, kuntayhtymä tai ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alue. Valtion vastuulla olevista eläintautien vastustamisesta ja eläinten hyvinvointia koskevista tehtävistä maksetaan kunnalle todellisia kustannuksia vastaava korvaus valtion varoista.

Kunnat järjestävät eläinlääkintähuoltolain mukaiset järjestämisvastuun alaiset eläinlääkäripalvelut arkipäivisin sekä kiireellisen eläinlääkäriavun kaikkina vuorokaudenaikoina. Lisäksi kunta voi halutessaan tarjota pieninä määrinä täydentäviä palveluita markkinahintaisesti. Eläinlääkintähuoltolaki edellyttää, että kunnat järjestävät eläinlääkäripäivystyksen yhden tai useamman seutu- tai maakunnan kokoisella alueella, jolla tulisi olla keskitetty yhteydenottopalvelu.

Eläinlääkintähuoltolain tavoitteena on edistää ja ylläpitää eläinten terveyttä ja hyvinvointia sekä kansanterveyttä erityisesti varmistamalla eläinlääkäripalvelujen laatu sekä turvaamalla julkisen vallan toimenpitein yhdenvertaiset, toimivat ja kohtuuhintaiset eläinlääkäripalvelut koko maassa.

Yksityiset eläinlääkäripalvelut kohdistuvat pääasiassa pieneläimiin ja hevosiin, mutta myös tuotantoeläimiä hoitavien yksityisten määrä on lisääntynyt. Yksityiset palveluntarjoajat vastaavat suurelta osin pieneläinten ja hevosten erikoiseläinlääkäritason palveluista, joita uuden eläinlääkintähuoltolain mukaisesti kuntien ei olisi enää tarkoituksenmukaista tarjota laajamittaisesti.

Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontaan sekä eläinlääkäripalveluihin käytetään kunnissa yhteensä noin puolet ympäristöterveydenhuoltoon suunnatuista noin tuhannesta henkilötyövuodesta.

1.2 Valtakunnallinen valvontasuunnitelma

Ruokavirasto on laatinut eläinlääkintähuollon valtakunnallisen suunnitelman vuosille 2026–2028 (EHO). EHO on osa valvonta-asetuksen (EY) 2017/625 mukaista elintarvikeketjun monivuotista kansallista valvontasuunnitelmaa (VASU).

1.3 Valtakunnallisessa suunnitelmassa (EHO päivitys vuodelle 2026) kunnan eläinlääkintähuollolle esitettyjä painopistealueita vuodelle 2026 / toimenpiteet

Eläinlääkintähuolto:

- Kunnat varmistavat uuden eläinlääkintähuoltolain vaatimusten toteutumisen eläinlääkäripalvelujen järjestämisessä

2 Henkilöresurssit, vastuualueet ja työnjako

2.1 Resurssitarve

Resurssitarpeen kartoitus on tämän suunnitelman lopussa olevassa liitelomakkeessa. Lomakkeeseen on laskettu yhteen yhteistoiminta-alueen ja Kuopion eläinlääkintähuollon tilastotiedot, resurssitarve ja käytössä olevat resurssit. Tällä hetkellä resurssit riittävät eläinlääkintähuollon lakisääteisten tehtävien hoitamiseen.

Siilinjärven yhteistoiminta-alueella on 13 kunnaneläinlääkäriä virkaa (yht. 12,6 htv), yksi kunnaneläinlääkäriäiden varahenkilön virka (1 htv), neljä valvontaeläinlääkäriä virkaa (4 htv), yksi vastaavan eläinlääkäriä virka (1 htv), yksi hallintosihteerin tehtävä (1 htv) ja neljä avustajaa (3,8 htv). Ympäristöterveydenhuollon yksikön johtajana toimii ympäristöterveysjohtaja (1 htv). Kaikkiin avoinna oleviin virkoihin on toistaiseksi saatu vakituinen viranhaltija. Sekä pitkä- että lyhytaikaisiin poissaoloihin (esim. vanhempainvapaat, vuosilomat) on saatu pääsääntöisesti sijaisia, mutta kaikkia sijaistarpeita ei ole saatu välillä täytettyä.

Virat, toimet ja niihin liittyvät tehtävät on kirjattu seuraavaan taulukkoon.

Virka	Viranhaltija	Pääasialliset tehtävät
Valvontaeläinlääkäri	4 virkaa: yht. 4 htv	• Eläinten hyvinvointivalvonta • Eläintautivalvonta • Maidontuotantotilojen hygieniatarkastukset • Sivutuotevalvonta • Vienti- ja tuontitarkastukset • Vesiviljelylaitokset • Muut valvontaan liittyvät virkatehtävät
Vastaava eläinlääkäri	1 virka: 1 htv	• Eläinlääkintähuollon suunnittelu, toteutus ja esihenkilötehtävät • Sivutuotevalvonta • Elintarvikevalvonta (laitokset) • Maidontuotantotilojen hygieniatarkastukset
Ympäristöterveysjohtaja	1 virka: 1 htv (0,1 htv eläinlääkintähuolto)	• Yksikön johtajan tehtävät • Elintarvikevalvonta (laitokset)
Kunnaneläinlääkäreiden varahenkilö	1 virka: 1 htv	• Kunnaneläinlääkäreiden lyhytaikainen sijaistaminen (esim. päivystysvapaat ja lyhyet lomat)
Kunnaneläinlääkäri	13 virkaa: 12,6 htv	• Peruseläinlääkintäpalvelut ja kiireellinen eläinlääkäriapu • Suurelänpäivystys • Osa eläinten terveyden valvonnasta (esim. mehiläistaudit, salmonellavalvonta, maedi-visna- ja scrapie-valvonta) • Vienti- ja tuontitarkastukset • Valvontaeläinlääkäreiden avustaminen eläinten hyvinvointivalvonnan tehtävissä tarvittaessa
Hallintosihteeri	1 toimi: 1 htv (0,7 htv eläinlääkintähuolto)	• Eläinlääkintähuollon laskutus, arkistointi ja muut toimistotehtävät
Vastaanottoavustaja	4 toimea: 3,8 htv	• Avustavat tehtävät eläinlääkärin vastaanotolla

2.2 Henkilökunnan pätevyyden ja osaamisen varmistaminen

Valittaessa henkilöä vakinaiseen virkaan tai toimeen tarkistetaan alkuperäiset työ- ja tutkintotodistukset, jotta varmistutaan lainsäädännön edellyttämän pätevyyden olemassaolosta. Eläinlääkärisijaisten osalta praktiikkaoikeuksien voimassaolo tarkastetaan Ruokaviraston eläinlääkärirekisteristä. Vastaanottoavustajat toimivat eläinlääkäreitä avustavissa työtehtävissä.

Eläinlääkäreille laaditaan vuosittain koulutussuunnitelma, jota täydennetään tarvittaessa vuoden aikana. Koulutussuunnitelmassa pyritään huomioimaan erikoistuminen sekä lain vaatimus ammatillisesta täydennyskoulutuksesta. Lisäksi huomioidaan työturvallisuus ja jaksaminen, esimerkiksi työnohjauksen turvin. Praktikkoeläinlääkärit osallistuvat Ruokaviraston järjestämiin työkokouksiin. Valvontaeläinlääkärit osallistuvat erityisesti heille suunnattuihin koulutustilaisuuksiin ja työkokouksiin. Vastaanottoavustajat osallistuvat klinikkaeläinhoitajille suunnattuihin koulutuksiin. Uudet henkilöt perehdytetään työtehtäviin vastaavan eläinlääkärin ja muun vakituisen henkilöstön toimesta.

Osalla kunnaneläinlääkäreistä on tuotantoeläinten tai hevosten erikoistumistutkinto. Yksi kunnaneläinlääkäri suorittaa tällä hetkellä uutta yleiseläinlääketieteen erikoiseläinlääkärikoulutusta. Osa kunnaneläinlääkäreistä on muuten syventynyt mielenkiintonsa perusteella pieneläimiin, tuotantoeläimiin tai hevosiin. Valvontatehtäviä suorittavista eläinlääkäreistä osa on suorittanut elintarvikehygieenikkokoulutuksen ja osa suorittaa parhaillaan ympäristöterveydenhuollon erikoiseläinlääkärikoulutusta.

3 Eläinlääkäripalvelujen järjestäminen

Järjestäjän tulee tehdä päätös siitä, millä palvelurakenteella ja kustannus- ja laatutasolla palveluja kuntalaisille tuotetaan ja keiden palvelujen tuottajien toimesta.

Uuden eläinlääkintähuoltolain 9 §:ssä määritellään eläinlääkäripalvelujen järjestämisvastuun laajuus. Järjestämisvastuun laajuus määräytyy ensi sijassa alueellisten tarpeiden perusteella. Kunkin järjestäjän tulee järjestää alueellaan lain 8 §:ssä mainitut palvelut ainakin elintarvike- tai turkistuotantoa varten pidettävälle eläimille ja lisäksi kiireellinen eläinlääkäriapu kaikille eläimille. Muiden 8 §:n mukaisten palvelujen järjestämistarpeesta tekee kukin järjestäjä arvion. Tavoitteena on taata näiden palvelujen riittävä ja kohtuuhintainen alueellinen saatavuus sekä turvata muiden eläinlääkintähuoltolaissa järjestäjälle säädettyjen tehtävien asianmukainen hoito.

Erot eläinlääkäripalvelujen alueellisissa tarpeissa liittyvät etenkin siihen, missä määrin kullakin alueella on yksityistä palveluntarjontaa. Komission ohjeistuksen perusteella katsotaan, että määrittelyyn voi vaikuttaa kunkin palvelun yksittäisen tarjonnan kartoittamisen lisäksi myös palvelujen järjestäjän arvio siitä, millaista palvelukokonaisuutta oman tuotannon ylläpitäminen ja säädettyjen eläinlääkintähuollon tehtävien hoituminen käytännössä kullakin alueella edellyttää.

3.1 Yleisen edun kannalta välttämättömät eläinlääkäripalvelut

Eläinlääkintähuoltolain 8 §:n 14-kohtainen luettelo eläinten terveyden ja hyvinvoinnin sekä kansanterveyden kannalta välttämättömistä eläinlääkäripalveluista osoittaa kunnallisen järjestämisvastuun enimmäislaajuuden. Nämä yleisen edun kannalta välttämättömät eläinlääkäripalvelut, jotka turvataan tarvittavilta osin julkisen järjestämisvastuun kautta, ovat:

- 1) yleistutkimus ja terveydentilan arviointi eläinten terveyden todentamiseksi
- 2) kissojen ja koirien tunnistusmerkintä
- 3) eläinterveyskäynnit, joista säädetään tarttuvista eläintaudeista sekä tiettyjen eläinterveyttä koskevien säädösten muuttamisesta ja kumoamisesta ("eläinterveyssäännöstö") annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/429 25 artiklassa, sekä elintarviketuotantoa varten pidettävien eläinten pitopaikoissa tehtävät terveydenhuoltokäynnit ja terveydenhuoltosuunnitelma

- 4) rokotus
- 5) loisten häätöön ja ehkäisyyn liittyvät toimenpiteet
- 6) suun terveydenhuoltoon liittyvät välttämättömät perustoimenpiteet tai, jos se on toimenpiteen laajuus tai vaativuus huomioon ottaen tarkoituksenmukaista, jatkohoitoon lähettäminen
- 7) sarvien ja sarven aiheiden poistaminen naudoilta ja vuohilta
- 8) lisääntymiseen liittyvät tarkastukset ja tutkimukset sekä lisääntymisongelmien hoito elintarviketuotantoa varten pidettävälle naudoille, sioille, lampaille, vuohille ja poroille
- 9) kastratio naudalle, sialle, lampaalle, vuohelle, porolle, koiralle ja kissalle sekä sterilisaatio kissalle
- 10) sairaan eläimen kliininen tutkimus ja hoitotarpeen arviointi, tavanomaisten näytteiden ottaminen ja pikatestaus tai toimittaminen laboratoriotutkimuksiin eläimen sairauden syyn selvittämiseksi sekä tarvittaessa eläimen lähettäminen jatkotutkimuksiin
- 11) sairaalle elintarvike- tai turkistuotantoa varten pidettävälle eläimelle tarvittava hoito, jota on mahdollista antaa eläimen pitopaikassa ja johon kuuluu myös nautaeläimen juoksutusmahaleikkaus
- 12) perustasoinen ensiapuluonteinen hoito, jota tarvitaan muulle kuin 11 kohdassa tarkoitettulle eläimelle, johon kuuluvat ruoansulatuskanavan ja virtsateiden häiriöiden konservatiivinen hoito, tulehdus- ja kiputilojen hoito, sokin hoito, metabolisten häiriöiden hoito, haavojen ompelu, muu vastaava enintään vähäisiä kirurgisia toimenpiteitä sisältävä hoito, tavanomaisimpien pienten kotieläinten luunmurtumien immobilisaatio sekä hoitoon liittyvä välttämätön jatkokäsittely tai lääkehoito ja tarvittaessa eläimen lähettäminen jatkohoitoon
- 13) synnytysapu, johon kuuluvat keisarileikkauksista nautojen, lampaiden, vuohien ja kissojen keisarileikkaus
- 14) eläimen lopetus

3.2 Eläinlääkäripalvelujen järjestämisvastuu

Yhteistoiminta-alueella on yksityistä eläinlääkintäpalvelujen tarjontaa noin 6–7 htv. Lisäksi Kuopiossa on useita pieneläinvastaanottoja ja -klinikoita. Pieneläimille yksityiset tarjoavat sekä peruspalveluita että vaativia diagnostiikka- ja leikkauksipalveluita. Suurelainten osalta yksityiset toimijat tarjoavat lähinnä terveydenhuoltopalveluita. Lähin virka-aikana toimiva hevosklinikka sijaitsee Kuopiossa ja on auki 1–2 kertaa viikossa. Yksityiset toimijat eivät osallistu suurelänpäivystykseen, läpi vuorokauden olevaa päivystyspalvelua on saatavilla ainoastaan pieneläimille.

Eläinlääkinnän laboratoriopalveluita on tarjolla Kuopiossa (yksityinen laboratorio, Ruokaviraston aluelaboratorio). Ruokavirastossa on myös tuotantoeläinten obduktiomahdollisuus. Tuottajat lähettävät maitonäytteet pääasiassa meijerin laboratorioon tutkittaviksi, mutta päivystysaikana eläinlääkärit viljelevät näytteitä myös itse vastaanotolla.

Järjestämisvastuun määrittämiseksi Siilinjärven ympäristöterveyspalvelut on tehnyt vuonna 2025 markkinakyselytutkimuksen alueella eläinlääkäripalveluja tarjoaville toimijoille. Kyselytutkimukseen vastanneiden toimijoiden mukaan heidän tuottamat peruspalvelut ovat kohtuuhintaisia asiakkaille. Kiireellisiä pieneläinpotilaita otetaan vastaan vain muutamissa paikoissa, mikäli aikoja on vapaana. Kiireettömien potilaiden osalta varattavat ajat voivat mennä seuraavalla viikolle tai kuukausien päähän, etenkin suun terveydenhuollossa.

Useimmat toimijat arvioivat tuottavansa vain pienen osan alueen peruspalveluista. Suurin osa toimijoista ei suunnittele laajentavansa palveluvalikoimaa tai aukioloaikoja lähitulevaisuudessa.

Eläinlääkintähuollon järjestämisessä on otettava huomioon äkilliset poissaolot, työn kuormittavuuden hallinta ja lepoaikojen toteutuminen. Lisäksi vuodesta 2026 alkaen on otettava huomioon uuden eläinlääkintähuoltolain määrittelemät järjestäjän velvollisuudet.

Eläinlääkintähuoltolain 8 §:n 1. mom. mukaisen luettelon kaikkien eläinlääkäripalvelujen sisällyttäminen alueelliseen järjestämisvastuuseen on tarpeellista kyseisten palvelujen riittävän alueellisen saatavuuden sekä laissa järjestäjälle säädettyjen muiden tehtävien hoidon turvaamiseksi. Näitä ovat muun muassa kiireellisen eläinlääkärin avun saatavuus, valvontatehtävät sekä eläintautivalmius. Palvelukohtaiset perustelut ovat seuraavat:

- 1) Yleistutkimus ja terveydentilan arviointi eläinten terveyden todentamiseksi; välttämätön osa muita järjestämisvastuuseen kuuluvia eläinlääkäripalveluita (mm. rokotus), joten se kuuluu aina järjestämisvastuuseen.
- 2) Kissojen ja koirien tunnistusmerkintä; koiran tunnistusmerkintä on lakisääteinen velvollisuus koirien omistajille, joten on välttämätöntä varmistaa palvelun saatavuus kaikissa tilanteissa. Koirien ja kissojen tunnistusmerkintä on sisällytettävä järjestämisvastuuseen, koska muualla laissa järjestäjälle säädettyjen tehtävien asianmukaisen hoidon turvaaminen sitä edellyttää. Eläintauti- ja eläinsuojeluvalvonnassa on varauduttava tunnistusmerkitsemään kerralla suuri määrä eläimiä, joten on tärkeää varmistaa, että kunnaneläinlääkärit voivat toimia tässä tehtävässä.
- 3) Eläinterveyskäynnit, joista säädetään tarttuvista eläintaudeista sekä tiettyjen eläinterveyttä koskevien säädösten muuttamisesta ja kumoamisesta ("eläinterveyssäännöstö") annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/429 25 artiklassa, sekä elintarviketuotantoa varten pidettävien eläinten pitopaikoissa tehtävät terveydenhuoltokäynnit ja terveydenhuoltosuunnitelmat; kuuluu lain 9 §:n mukaan aina järjestämisvastuuseen, sillä eläinterveyskäynnit koskevat tuotantoeläimiä ja toteutetaan pääasiassa osana terveydenhuoltokäyntejä.
- 4) Rokotus; kansanterveydellisistä syistä on varauduttava ihmisten ja eläinten välillä leviävien tarttuvien tautien (kuten rabies, leptospira) ennaltaehkäisyyn nopeasti käynnistettävillä rokotuksilla. Tämän vuoksi palvelun on kuuluttava järjestämisvastuuseen. Rokotukset ovat olennaisia infektioautien ehkäisyssä. Vähentämällä infektioautien esiintymistä edistetään sekä eläinten että ihmisten terveyttä ja hyvinvointia. Kansanterveyttä edistetään rokottamalla eläimiä vaarallisia zoonooseja kuten rabiasta vastaan sekä vähentämällä muiden eläintautilien esiintymistä ja siten mikrobilääkkeiden käyttöä infektioautien ja niiden jälkitautien hoidossa. Rokottaminen on sisällytettävä järjestämisvastuuseen, koska muualla laissa järjestäjälle säädettyjen tehtävien asianmukaisen hoidon turvaaminen sitä edellyttää. Eläintautivalmiuden vuoksi on varauduttava tarvittaessa rokottamaan kerralla suuri määrä eläimiä esimerkiksi epidemiatilanteessa, tai laittomasti maahantuotuja eläimiä.
- 5) Loisten häätöön ja ehkäisyyn liittyvät toimenpiteet; ihmisten ja eläinten välillä leviävät loiset, (muun muassa heisimadot ja suolinkaiset) on voitava estää, palvelun riittävyydestä on huolehdittava ja mahdolliseen nopeaan lääkitystarpeen lisääntymiseen on varauduttava sisällyttämällä palvelu järjestämisvastuuseen. Vähentämällä loistautien esiintymistä edistetään

eläinten terveyttä ja hyvinvointia koko Suomessa. Tietyt loistaudit ovat zoonooseja, ja siten loisten häädöllä ja ehkäisyllä edistetään myös kansanterveyttä. Loisten häätöön ja ehkäisyyn liittyvät toimenpiteet on sisällytettävä järjestämisvastuuseen, koska muualla laissa järjestäjälle säädettyjen tehtävien asianmukaisen hoidon turvaaminen sitä edellyttää. Eläintautivalmiuden näkökulmasta on varauduttava lääkitsemään kerralla suuri määrä esimerkiksi laittomasti maahantuotuja eläimiä.

6) Suun terveydenhuoltoon liittyvät välttämättömät perustoimenpiteet tai, jos se on toimenpiteen laajuus tai vaativuus huomioon ottaen tarkoituksenmukaista, jatkohoitoon lähettäminen; suun terveydenhuollon kohtuuhintaisten palvelujen riittävyys on varmistettava koko alueella sisällyttämällä nämä järjestämisvastuuseen. Yksityinen toimija voi valita asiakkaansa, joten suun terveydenhuollon järjestäminen on viime sijassa järjestäjän vastuulla. Kunnallisessa eläinlääkintähuollossa tarjottavat suun terveydenhuoltoon liittyvät perustoimenpiteet eivät merkittävästi vaikuta markkinoiden toimintaan.

7) Sarvien ja sarven aiheiden poistaminen naudoilta ja vuohilta; kuuluu lain 9 §:n mukaan aina järjestämisvastuuseen.

8) Lisääntymiseen liittyvät tarkastukset ja tutkimukset sekä lisääntymisongelmien hoito elintarviketuotantoa varten pidettävillä naudoilta, sioilla, lampaille, vuohille ja poroille; kuuluu lain 9 §:n mukaan aina järjestämisvastuuseen.

9) Kastraatio naudalle, sialle, lampaalle, vuohelle, porolle, koiralle ja kissalle sekä sterilisaatio kissalle; kuuluu järjestämisvastuuseen aina tuotantoeläinten osalta, ja kohtuuhintaisen palvelun saatavuus on välttämätöntä varmistaa järjestämisvastuuseen sisällyttämällä myös kissojen osalta eläinsuojelullisista syistä (kissapopulaatioiden syntymisen estämiseksi). Kissojen hallitsematon lisääntyminen ja kissan päätyminen kulkukissaksi johtavat eläinten hyvinvointiongelmien. Lisäksi kissat voivat levittää eläintauteja ja zoonooseja, joista seuraa riskejä eläinten ja ihmisten terveydelle. Löytöeläinten talteenotto on eläinten hyvinvoinnista annetussa laissa (693/2023) kunnille asetettu velvoite, ja tehostamalla kissojen kastraatioita ja sterilisaatioita vähennetään kuntien kustannuksia löytöeläinten osalta. Koirien kastraatio sisällytetään myös järjestämisvastuuseen palvelun saatavuuden varmistamiseksi. Yksityinen toimija voi valita asiakkaansa, joten koiran kastraation järjestäminen on viime sijassa järjestäjän vastuulla. Koiran kastraatio voi olla välttämätön harvinaisessa tilanteessa, jossa uroskoiran todetaan kantavan *Brucella canis* -bakteeria. *Brucella canis* voi tarttua myös ihmiseen.

10) Sairaalan eläimen kliininen tutkimus ja hoitotarpeen arviointi, tavanomaisten näytteiden ottaminen ja pikatestaus tai toimittaminen laboratoriotutkimuksiin eläimen sairauden syyn selvittämiseksi sekä tarvittaessa eläimen lähettäminen jatkotutkimuksiin; kuuluu olennaisena osana kiireelliseen eläinlääkäriapuun ja kuuluu lain 9 §:n mukaan aina järjestämisvastuuseen.

11) Sairaalle elintarvike- tai turkistuotantoa varten pidettävälle eläimelle tarvittava hoito, jota on mahdollista antaa eläimen pitopaikassa ja johon kuuluu myös nautaeläimen juoksumahaleikkaus; kuuluu lain 9 §:n mukaan aina järjestämisvastuuseen.

12) Perustasoinen ensiapuluonteinen hoito, jota tarvitaan muulle kuin 11 kohdassa tarkoitettulle eläimelle, johon kuuluvat ruoansulatuskanavan ja virtsateiden häiriöiden konservatiivinen hoito, tulehdus- ja kiputilojen hoito, sokin hoito, metabolisten häiriöiden hoito, haavojen ompelu, muu

vastaava enintään vähäisiä kirurgisia toimenpiteitä sisältävä hoito, tavanomaisimpien pienten kotieläinten luunmurtumien immobilisaatio sekä hoitoon liittyvä välttämätön jatkokäsittely tai lääkehoito ja tarvittaessa eläimen lähettäminen jatkohoitoon; kuuluu kiireelliseen eläinlääkäriinapuun ja kuuluu lain 9 §:n mukaan aina järjestämisvastuuseen.

13) Synnytysapu, johon kuuluvat keisarileikkauksista nautojen, lampaiden, vuohien ja kissojen keisarileikkaus; kuuluu kiireelliseen eläinlääkäriinapuun ja kuuluu lain 9 §:n mukaan aina järjestämisvastuuseen

14) Eläimen lopetus. Kuuluu kiireelliseen eläinlääkäriinapuun ja kuuluu lain 9 §:n mukaan aina järjestämisvastuuseen.

Järjestämisvastuuseen kuuluvien eläinlääkäripalvelujen mitoituksessa on otettu huomioon yksityisten eläinlääkäripalvelun tuottajien järjestäjän alueella tarjoamat palvelut. Kiireettömiä eläinlääkäripalveluita on kattavasti tarjolla, mutta sisällyttämällä välttämättömät palvelut järjestämisvastuuseen järjestäjä varmistaa, että palveluita on saatavilla kaikissa tilanteissa ja myös poikkeuksellisissa olosuhteissa. Järjestämisvastuun taustalla on järjestäjän viimekätinen järjestämisvastuu eläinlääkintähuoltolain 8 §:n mukaisten palvelujen järjestämisessä.

Siilinjärven ympäristöterveyspalveluiden tuottamien eläinlääkäripalvelujen pääpaino on uuden eläinlääkintähuoltolain 8 §:n mukaisissa järjestämisvastuun perustehtävissä. Lisäksi 8 §:n tehtäviä priorisoidaan niin, että pykälän kiireellisimmät toimenpiteet hoidetaan aina ensin. Pieneläinpalveluita on tarjolla vain arkisin virka-aikaan, koska pieneläinpäivystyksen osalta järjestämisvastuu on Kuopion kaupungilla.

Alueellista tarjontaa seurataan tarkasti ja tarvittaessa tehdään uusi markkinakyselytutkimus. Tilannearviota seurataan vähintään kolmen vuoden välein.

3.3 Palvelujen järjestämistavat

Siilinjärven ympäristöterveyspalvelut järjestää omana tuotantona eläinlääkäripalvelut yhteistoimintasopimukseen perustuen Siilinjärven, Lapinlahden, Rautavaaran, Kaavin ja Tuusniemen kuntien alueella.

Kuopio ostaa pieneläinpäivystystä ja kiireellistä päiväaikaista pieneläinpraktiikkaa lukuun ottamatta eläinlääkäripalvelut Siilinjärven kunnalta ja Tervon kunnan ympäristöterveyspalveluilta. Tervon kunnalta ostetaan suurelälääkäripalvelut Karttulan alueelle ja Siilinjärven kunnalta muille Kuopion alueille.

Kuopio ostaa Siilinjärven kunnalta valvontatehtävät koko alueelleen. Näihin tehtäviin sisältyy eläinsuojelu- ja eläintautivalvonnan lisäksi myös tietyt eläinlääkärille kuuluvat elintarvikevalvonnan tehtävät, kuten maidontuotantotilojen hygieniatarkastukset ja lihanleikkaamon laitosvalvonta.

Kuopion kaupunki järjestää yhteistoiminta-alueelle ja Kuopion alueelle pieneläinpäivystyksen ostopalveluna. Palvelu on kilpailutettu hankintalainsäädännön mukaisesti, uusi sopimus alkoi 1.1.2024 (2 vuoden määräaikainen + optiot 1+1 vuotta). Palvelun laatua valvotaan asiakaspalautteiden perusteella ja vuosittaisilla seurantapalavereilla. Kiireellisen päiväaikaisen pieneläinpraktiikan Kuopio hankkii usealta pieneläinvastaanotolta.

3.4 Eläinlääkäripalvelujen saatavuus

Eläinlääkintähuoltolain 10 §:n mukaan järjestämisvastuuseen kuuluvien palvelujen tulee olla saatavilla niitä kotieläimiä varten, joiden omistajan tai haltijan asuin- tai kotipaikka on järjestäjän alueella. Eläinten pitopaikassa annettavien eläinlääkäripalvelujen tulee olla saatavilla järjestäjän alueella pidettäviä kotieläimiä varten.

Järjestämisvastuuseen kuuluvien eläinlääkäripalvelujen tulee olla saatavilla palveluiden käyttäjien kannalta kohtuullisessa ajassa ja kohtuullisella etäisyydellä maantieteelliset olosuhteet huomioon ottaen.

3.5 Saatavuustavoitteet

Valtakunnalliset kriteerit eläinlääkäriavun saatavuudelle täyttyvät pääsääntöisesti.

Kunnaneläinlääkäreiden puhelinaika on arkipäivisin pääsääntöisesti klo 8–9 neuvontaa sekä sairaskäyntien ja vastaanottokäyntien sopimista varten. Myös aamun puhelinaika voidaan vuorotellen sopia vain osalle eläinlääkäreistä, jolloin muut eläinlääkärit voivat hoitaa muita tehtäviä. Eläinlääkärit sopivat keskenään töiden jakamisesta siten, että jokaisella jää vuorollaan riittävästi aikaa ajanvarausperusteiseen työhön ja terveydenhuoltokäynteihin. Myöhemmin iltapäivän aikana tulevat kiireelliset sairauskäynnit voidaan sovittaessa ohjata pääsääntöisesti sille eläinlääkärille, jolle kuuluu kyseisen päivystysalueen päivän ilta- ja yöpäivystys.

Ei-kiireellinen sairaskäynti tai vastaanottoaika pystytään aina järjestämään viikon sisällä yhteydenotosta ja useimmiten jo parin päivän sisällä. Myös kiireettömät terveydenhuoltokäynnit ja massatyökäynnit voidaan useimmiten järjestää viikon sisällä yhteydenotosta.

Kiireellisissä tapauksissa apu on saatavissa kaikkina vuorokauden aikoina useimmiten kolmen tunnin kuluessa yhteydenotosta. Eläinlääkärin matka eläintenpitopaikkaan on päivystysajanakin pääsääntöisesti alle 100 km. Pieneläinpäivystyksessä eläimen omistajan matka vastaanotolle voi ylittää 100 km Rautavaaran kunnassa.

Eläinlääkäriavustukset sijaitsevat seuraavasti:

Vastaanotto	Eläinlääkäreiden lkm
Siilinjärvi, keskusta	3 + varahenkilö siitä käsin
Lapinlahti	2 + 40 %
Nilsia	3 + 60 %
Kaavi	2 + 60 %
Rautavaara	Kerran viikossa Nilsistä käsin
Tuusniemi	Kerran viikossa Kaavilta käsin
Vehmersalmi	1

Kaikki eläinlääkintäpalveluista saatava suullinen ja kirjallinen palaute ohjataan vastaavalle eläinlääkärille, joka käsittelee palautteet ja kuulee asianosaista eläinlääkäriä. Asiakkaalle vastataan joko suullisesti tai kirjallisesti ja palautteen käsittelyprosessi kirjataan.

Vuonna 2024 on otettu käyttöön myös jatkuvasti avoinna oleva asiakkaille anonyymi Forms-pohjainen asiakastyytyväisyyskysely. Tulokset käsitellään säännöllisesti ja toimintaa kehitetään niiden pohjalta. Kyselyn kysymyksiä on tarkoitettu päivittämään tarpeen mukaan.

Pieneläinpäivystyksen osalta palaute ohjataan Kuopion kaupungin ympäristöterveydenhuoltoon, joka on palvelun järjestäjä. Kuopion ympäristöterveydenhuolto kirjaa ja käsittelee saamansa palautteen pieneläinpäivystyksen tuottajan kanssa. Pieneläinpäivystyksen osalta on pidetty myös vuosittaista seurantapalaveria, jossa on käyty läpi palautteiden lisäksi sopimuksen mukaisten velvoitteiden hoitoa.

Jos asiakkaalla on eläinlääkärin toimintaan liittyviä korvausvaatimuksia, tapauksesta voidaan pyytää lausunto eläinlääkintävahinkojen arviolautakunnalta. Lausunnon voi pyytää myös eläimen omistaja. Siilinjärven kunnalla on vastuuvakuutus, joka kattaa viranhaltijan työssään aiheuttamat vahingot.

3.6 Toimintaedellytykset eläinlääkäripalvelujen tuottamiseen

Yhteistoiminta-alueen kunnat vastaavat itse toimitiloista (tilavuokra, siivous, kiinteistöhuolto, jätehuolto ja kiinteät kalusteet). Jätehuoltoon kuuluu myös vaarallisten jätteiden poiskuljetus ja hävittäminen. Näitä ovat lähinnä vanhentuneet lääkkeet ja käytetyt neulat ja terät. Kaikilla vastaanotoilla on toimintaan nähden riittävät tilat ja lämmin autotalli. Osa tiloista on peruskorjauksen tarpeessa.

Hevosen pakkopilttuu on ainoastaan Siilinjärven yhteisvastaanotolla. Lepotila, joka toimii myös sijaisen asuntona, on muilla paitsi Kaavin, Vehmersalmen, Rautavaaran ja Tuusniemen vastaanotoilla.

Kaikilla vastaanotoilla on perusvälineistö yksinkertaisia toimenpiteitä varten. Lisäksi vastaanotoilla on peruslaboratoriovalmius. Tuottajat lähettävät maitonäytteet pääasiassa meijerin laboratorioon tutkittaviksi, mutta päivystysaikana eläinlääkärit viljelevät näytteitä myös itse vastaanotolla. Vaativampiin toimenpiteisiin tarvittavaa välineistöä hankitaan pääasiassa yhteisvastaanotoille, joita on Kaavilla, Lapinlahdella, Siilinjärvellä ja Nilsissä. Eläinlääkärit huoltavat instrumentit, varusteet ja suojavaatteet pääasiassa itse. Siilinjärven ja Kaavin yhteisvastaanotolla on avustaja, joka avustaa myös näiden asioiden huollossa. Lisäksi kiertävä avustaja käy sopimuksen mukaan myös muilla vastaanotoille. Vuonna 2023 hankittiin valmiusvarasto eläintautien ja zoonoosien selvittämiseen tarvittavaan näytteenottoon. Jokaisella vastaanotolla on tarvittavat säilytystilat lääkkeille ja tarvikkeille, mukaan lukien jääkaapit ja pakastimet. Jokaisella vastaanotolla on käytössä vastaanottokohtaiset hälyttimet, myös murtosuojauksesta on huolehdittu.

Kaikilla vastaanotoilla on kunnan omistama tietokone ja tulostin tai monitoimilaite. Tietokone on yhteydessä kunnan hallintoverkkoon eli sillä pääsee sähköpostiin, intranettiin ja kunnassa käytössä oleviin ohjelmiin (mm. henkilöstöhallinnon ohjelma). Atk-laitteet vaihdetaan säännöllisesti uusiin, ja Tieran ServiceDesk palvelee laitteisiin ja niiden käyttöön liittyvissä ongelmissa kaikkia kunnan työntekijöitä. Kaikilla eläinlääkäreillä on työnantajan matkapuhelin ja liittymä. Osassa matkapuhelimista on myös internetyhteys ja sen jakomahdollisuus esimerkiksi omalle tietokoneelle. Osa puhelimista on älypuhelimia.

Kunnaneläinlääkäreille maksetaan kuukausittain työvälinekorvausta, jolla kompensoidaan eläinlääkäreiden itse hankkimat kannettavat praktiikkatietokoneet, tulostimet, musteet ja virusturva. Jokaisella vastaanotolla tai kunnan tarjoamassa matkapuhelimessa on internetyhteys tai sen jakomahdollisuus.

Koko yhteistoiminta-alueella on käytössä internetpohjainen potilasohjelma ja -kortisto. Ohjelma otettiin käyttöön lokakuussa 2023. Ohjelma täyttää uuden eläinlääkintähuoltolain tavoitteet potilaskortiston suhteen ja mahdollistaa klinikkamaksujen keräämisen jokaisella vastaanotolla lain mukaisesti.

3.7 Kiireellinen eläinlääkäriapu

Kiireellinen eläinlääkäriapu on järjestetty ympäri vuorokauden kaikkina päivinä. Virka-aikana kiireellisestä eläinlääkäriavusta huolehtivat yhteistoiminta-alueella kaikkien kotieläinten osalta kunnaneläinlääkärit. Kuopion alueella suurelainten kiireellisestä eläinlääkäriavusta huolehtivat kunnaneläinlääkärit ja pieneläinten osalta myös yksityiset vastaanotot.

Päivystysaikana (arkisin klo 16–08, viikonloppuisin ja pyhäpäivinä) kiireellistä eläinlääkäriapua varten on järjestetty eläinlääkäripäivystys. Suurelämpäivystys ja pienelämpäivystys on järjestetty erikseen. Sekä suurelämpäivystyksen että pienelämpäivystyksen osalta päivystysalueeseen kuuluvat yhteistoiminta-alueen kunnat (Kaavi, Lapinlahti, Rautavaara, Siilinjärvi, Tuusniemi) ja Kuopion kaupunki. Karttulan alueella suurelämpäivystyksen järjestämisestä vastaa Tervon kunnan ympäristöterveyspalvelut.

Suurelämpäivystys

Päivystysalueella päivystää yhtä aikaa kaksi suurelämpäivystäjää ja puhelut ohjataan heille asiakkaiden asuinkunnan perusteella. Pohjoisen piirin päivystäjälle ohjautuu Lapinlahdella, Nilsin alueella, Rautavaaralla ja Juankosken alueella asuvien asiakkaiden puhelut. Eteläisen piirin päivystäjälle ohjautuu Kuopiossa (pois lukien Nilsin, Juankosken ja Karttulan alueet), Siilinjärvellä, Kaavilla ja Tuusniemellä asuvien asiakkaiden puhelut. Suurelämpäivystäjät sopivat tarvittaessa keskenään päivystyskäyntien jakamisesta sen perusteella, missä käyntikohteet sijaitsevat ja mikä on päivystäjille tulleiden käyntien määrä ja kiireellisyys.

Molempien päivystyspiirien alueella on keskitetty yhteydenottopalvelu eli yksi yhteinen palvelunumero molemmilla alueilla (0600-306099 ja 0600-306098), joihin kytketään päivystävien eläinlääkärien omat puhelimet päivystyksen alkaessa.

Suurelämpäivystykseen osallistuu tällä hetkellä 13 kunnaneläinlääkäriä ja eläinlääkäreiden varahenkilö. Kukin eläinlääkäri päivystää keskimäärin joka kuudennen arkipäivystyksen ja joka kuudennen viikonlopun/pyhäpäivystyksen. Suurelämpäivystyksen kunnaneläinlääkäri toimii samalla alueen virkaeläinlääkärinä esim. eläinten hyvinvoinnin valvonnassa ja tehtävissä.

Pienelämpäivystys

Pienelämpäivystyksen järjestämisestä yhteistoiminta-alueella ja Kuopiossa vastaa Kuopion kaupunki. Siilinjärven kunta sekä muut yhteistoiminta-alueen kunnat (Lapinlahti, Kaavi, Tuusniemi ja Rautavaara) ostavat kukin tämän palvelun suoraa Kuopion kaupungilta pienelämpäivystyssopimuksen mukaisesti.

Tällä hetkellä Kuopio ostaa palvelun yksityiseltä toimijalta (Evidensia Savon Murre). Pienelämpäivystyksessä on keskitetty yhteydenottojärjestelmä eli yksi yhteinen palvelunumero (0600-306088).

3.8 Eläinterveyskäynnit

Eläinlääkintähuoltolain 8 §:n mukaan järjestämisvastuun piiriin kuuluvat eläinterveyskäynnit, joista säädetään tarttuvista eläintaudeista sekä tiettyjen eläinterveyttä koskevien säädösten muuttamisesta ja kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU)

2016/429 ("eläinterveys säännöstö") 25 artiklassa. Eläinterveyskäyntejä tulee järjestää kaikille muille eläimille paitsi lemmikkieläimille. Kunnaneläinlääkärit tai valvontaeläinlääkärit suorittavat toimijan pyynnöstä eläinterveyskäyntejä aiemmin mainitun 8 §:n prioriteettilistauksen ja kohdan 3.5 saatavuustavoitteiden mukaisesti.

3.9 Terveystenhuoltokäynnit ja -suunnitelmat

Kunnan on järjestettävä terveydenhuollon palvelut kotieläimille, joita varten on olemassa valtakunnallinen terveydenhuolto-ohjelma ja asianmukainen toteutumisen seurantarjestelmä. Tällä hetkellä tällaisia järjestelmiä ovat nautatiloille tarkoitettu Naseva ja sikatiloille tarkoitettu Sikava (ElhL 8 §).

Kaikki kunnaneläinlääkärit tekevät tarvittaessa tuotantoeläinten terveydenhuoltokäyntejä. Eläinlääkintähuollossa on riittävästi resursseja terveydenhuoltotyöhön ja tilatut terveydenhuoltokäynnit pystytään tekemään viimeistään viikon kuluessa yhteydenotosta. Arvion mukaan noin 20 % alueella tehtävistä terveydenhuoltokäynneistä on yksityisten eläinlääkäreiden tekemiä. Tarkempi erittely terveydenhuoltokäyntien lukumääristä on resurssitarvelomakkeella, joka liitteenä.

3.9.1 Terveystenhuoltopalvelujen kysyntä

Toiminta-alueella sijaitsee paljon nautaterveydenhuoltopalveluita hyödyntäviä tuottajia. Tarkempi erittely kysynnästä on resurssitarvelomakkeella, joka liitteenä.

3.10 Järjestämisvastuuta täydentävät eläinlääkäripalvelut

Lain 17 §:ssä säädetään muiden kuin järjestämisvastuuseen kuuluvien eläinlääkäripalveluiden järjestämisestä. Täydentävien palveluiden osuus Siilinjärven ympäristöterveyspalveluiden eläinlääkäripalvelutuotannosta on vähäinen eikä sillä ole vaikutusta yksityisten toimijoiden toimintaedellytyksiin. Vuonna 2025 tehdyn sisäisen seurannan perusteella täydentävien palveluiden osuus kaikista tehdyistä toimenpiteistä on noin 4–5 %:n luokkaa ja ulkopaikkakuntalaisten pieneläinlääkäreiden osuus kaikista pieneläinlääkärikäynneistä virka-aikaan on myös noin 3–4 %:n luokkaa.

Täydentävinä toimenpiteinä järjestämisvastuun ulkopuolelta järjestetään:

1) Ultraäänikuvantamistutkimus tilanteissa, joissa sairaan eläimen asianmukainen tutkimus ja hoitotarpeen arviointi sitä edellyttää. Viivytyksetön ultraäänikuvantamistutkimus on usein tarpeen asianmukaisen diagnoosin ja jatkohoidon tarpeen määrittämiseksi annettaessa kiireellistä eläinlääkäriapua (esimerkiksi vatsaontelon ultraäänitutkimus henkeä uhkaavan verenvuodon havaitsemiseksi).

2) Leikkaushoito henkeä uhkaavissa hätätilanteissa, kuten keisarinleikkaus, laparotomialeikkaus tai pyometraleikkaus kissoille ja koirille, mikäli eläimen lähettäminen jatkohoitoon viivytyksettä ei ole mahdollista. Leikkaushoidon viivästyminen voi aiheuttaa eläinsuojellullisen ongelman tai hengenvaaran, mikäli eläin ei ole kuljetuskuntoinen tai jatkohoitoa yksityisellä palveluntuottajalla ei ole saatavilla. Lisäksi muunlainen kiireetön perusleikkaus kissoilla ja koirilla, kuten esimerkiksi koiran sterilisaatioleikkaus, tyräleikkaus, silmän poisto, virtsakivileikkaus, maitorauhasleikkaus tai yksinkertaiset amputaatiot, joiden

avulla ylläpidetään osaamisvalmiutta kiireellisiin hätäleikkauksiin. Myös eksoottisten eläinten perusleikkauksista, joita ovat esimerkiksi fretin kastreatioleikkaus, kanin kastreatioleikkaus ja kanin sterilisaatioleikkaus, saatava osaamisvalmius on tärkeää eksoottisten lemmikkieläinten peruspalveluiden turvaamiseksi. Viralliset polvitarkastukset, jotta potilas voidaan ohjata tarvittaessa jatkohoitoon.

3) Lisääntymiseen liittyvät tarkastukset, tutkimukset ja hoito sekä lisääntymisongelmien hoito myös muille kuin tuotantoeläimille, kuten esimerkiksi hevosen siemennys. Kunnaneläinlääkärin ei ole mahdollista selvittää luotettavasti, pidetäänkö eläintä tuotantoeläimenä vai lemmikkinä. Lisääntymiseen liittyviä palveluita (esim. hevosten tiineystarkastus tilakäynnillä) ei ole alueella saatavilla yksityisiltä palveluntuottajilta kohtuullisen etäisyyden päästä.

4) Veri- ja virtsa-analyysit sekä ihon sytologiset ja patologiset näytteet 8 § kohtaa 10 laajemmin. Analysointi on tarpeen eläimen sairauden syyn selvittämiseksi, hoitotarpeen arvioimiseksi ja mahdollisesti jatkohoitoon lähettämiseksi.

5) Hevosten ontuman syyn tarkempi selvitys ja hoito, esimerkiksi jänteiden ultraäänitutkimus tai nivelpiikitykset kotitalleilla. Analysointi on tarpeen eläimen sairauden syyn selvittämiseksi, hoitotarpeen arvioimiseksi, mahdollisesti jatkohoitoon lähettämiseksi ja uuden eläinlääkintähuoltolain 10 §:n mukaisesti kotitalli-hoitona.

6) Hevosen kastreatioleikkaus poikkeustilanteissa ja eläinlääkärin tekemän arvion mukaan. Tarjotaan tarvittaessa palvelun saatavuuden varmistamiseksi ja uuden eläinlääkintähuoltolain 10 §:n mukaisesti kotitalli-hoitona.

7) Koiran maitokulmahampaiden ja hevosen etuhampaiden poisto eläinlääkärin tekemän arvion mukaan. Tarjotaan tarvittaessa palveluiden saatavuuden varmistamiseksi ja hevospalvelut uuden eläinlääkintähuoltolain 10 §:n mukaisesti kotitalli-hoitona.

Palveluita tuotetaan rajatusti yksityisiä palveluita täydentävänä. 17 §:n mukaisia toimenpiteitä tarjotaan työvoiman saatavuuden ja eläinlääkärin perehtyneisyyden mukaan, pääpainon ollessa uuden eläinlääkintähuoltolain 8 §:n mukaisissa järjestämisvastuun perustehtävissä.

3.11 Eläinlääkäripalvelujen hinnoittelu

3.11.1 Kunnaneläinlääkärin perimät palkkiot ja korvaukset

Kunnaneläinlääkärit määrittelevät perittävät palkkiot ja korvaukset kulloisenkin voimassa olevan kunnallisen eläinlääkäritaksan ja virkaehtosopimuksen mukaisesti. Palkkio voidaan periä myös tapauksissa, joissa on ilman hyväksyttävää syytä jätetty saapumatta vastaanotolle ennakolta varattuna aikana. Lisäksi kunnaneläinlääkäri voi periä korvauksen omistamiensa laitteiden käytöstä sekä korvauksen käyttämistään lääkkeistä ja tarvikkeista aiheutuneista kustannuksista.

Kunta osallistuu hyötyeläinkäyntien kustannuksiin (ElHL 14 §) maksamalla käyntimaksun ja matkakustannusten arvonnlisäverottomasta summasta tietyn euromäärän ylittävän osan (v. 2026 90 €). Kunta maksaa osuudestaan myös arvonnlisäveron.

Suureläinpäivystysnumeroon tulleista puheluista peritään asiakkaalta kello 8–22 1,01 €/min + pvm ja kello 22–8 2 €/min + pvm (EiHL 15 §). Palvelutaksoista muodostuneet tulot jaetaan DNA:n ja Siilinjärven ympäristöterveyspalveluiden eläinlääkintähuolto-tulosyksikön kesken.

3.11.2 Järjestäjän perimät maksut järjestämisvastuuseen kuuluvista eläinlääkäripalveluista

Siilinjärven kunta perii ympäristöterveyslautakunnan hyväksymän taksan mukaisen klinikkamaksun ja tarvittaessa laitemaksun jokaisella vastaanotolla potilaskohtaisesti, jolla katetaan kunnan järjestämistä toimitiloista ja työvälineistä sekä avustavan henkilökunnan palkkauksesta aiheutuvia kustannuksia (EiHL 15 §).

3.11.3 Järjestämisvastuuseen kuuluvien yksityisen eläinlääkäripalvelun tuottajan tarjoamien palvelujen asiakashinnat

Ostopalveluna toteutettavan pieneläinpäivystyksen asiakashinnoista on sovittu palvelun kilpailutusvaiheessa. Palvelun laatua valvotaan asiakaspalautteiden perusteella ja vuosittaisilla seurantalavereilla.

3.11.4 Muiden kuin järjestämisvastuuseen kuuluvien eläinlääkäripalvelujen järjestäminen

Jos järjestäjä tuottaa muita kuin eläinlääkintähuoltolain 9 §:n mukaisia palveluja, tulee asiakkaan maksama kokonaishinta olla markkinaperusteinen, ja sen tulee vähintään kattaa palveluun liittyvät kustannukset.

Siilinjärven ympäristöterveyspalveluiden vuoden 2026 talousarvion ja arvioitujen suoritteiden perusteella laskettu markkinaperusteinen hinta täydentäville palveluille on 66,00 €/h arvonlisäverollisena. Tämä hinta lisätään asiakkaan loppulaskulle eläimelle suoritettujen toimenpiteiden kestoajan perusteella laskettuna. Loppulasku koostuu siis eläinlääkärin palkkiosta, laitemaksuista, klinikkamaksusta sekä em. täydentävän palvelun maksusta.

3.12 Julkisin varoin tuettuja eläinlääkäripalveluja koskeva avoimuus- ja raportointivelvollisuus

Kunnan tulee eläinlääkintähuoltolain 33 §:n mukaan koota ja omien tulojensa lisäksi kuvata tiedot palkkioista, joita kunnaneläinlääkärit ovat perineet järjestämisvastuuseen kuuluvista eläinlääkäripalveluista, vähennettyinä palkkioiden hankkimiseen kohdistuvilla kuluilla. Nämä raportoidaan eteenpäin MMM:n ohjeen mukaisesti MMM:lle.

4 Valvontatehtävien järjestäminen

Eläintautilaissa, eläinten hyvinvointilaissa, eläinten kuljetuksesta annetussa laissa, eläinten lääkitsemislaissa, eläinten tunnistamis- ja rekisteröintilaissa sekä sivutuotelainsäädännössä kunnaneläinlääkärille säädettyjä tehtäviä hoitaa pääasiassa valvontaeläinlääkäri tai tarvittaessa vastaavan eläinlääkärin määräyksestä muu kunnaneläinlääkäri. Kunnaneläinlääkärit hoitavat em. tehtäviä päivystysaikana tarpeen tullen.

Eläinlääkintähuollon yleisestä viestinnästä ja tiedotuksesta vastaa vastaava eläinlääkäri. Hänen varahenkilönsä on ympäristöterveysjohtaja. Tiedottaminen tapahtuu internetsivujen kautta, lehtikirjoituksilla ja -ilmoituksilla, toiminnanharjoittajille ja asiakkaille osoitetuille tiedotekirjeillä, sähköpostilla ja sosiaalisen median kautta (Facebook). Vastaava eläinlääkäri edustaa kunta niiden epidemiaselvitystyöryhmissä. Valvontaeläinlääkärit tekevät tehtävissään yhteistyötä eri viranomaisten kanssa. Tiedottaminen nojaa myös kunnan viestintäsuunnitelmaan.

Häiriötilanteiden viestintä on ohjeistettu valmiussuunnitelmassa.

Valvonta on tietyissä tilanteissa toimijalle maksullista. Eläintautilakiin, sivutuotelakiin ja eläinten tunnistamisesta ja rekisteröinnistä annettuun lakiin, eläinten kuljetuksesta annettuun lakiin ja eläinten hyvinvoinnista annettuun lakiin perustuvista kunnaneläinlääkäriin maksullisista suoritteista säädetään maa- ja metsätalousministeriön asetuksessa kunnaneläinlääkäriin maksullisista suoritteista (MMM 973/2024). Kunta perii valtion virkatehtävien suorittamisesta korvausta EHO:n liitteen ohjeen mukaisesti.

4.1 Eläinten terveyden valvonta

4.1.1 Eläintautien torjunta ja eläintautivalmius

Kunnaneläinlääkärit toteuttavat eläintautien vastustamista sekä valvovat eläinterveyttä koskevien säädösten sekä niiden nojalla tehtyjen päätösten noudattamista toimialueellaan. He ryhtyvät viipymättä toimenpiteisiin tilanteissa, joissa epäillään lainsäädännön nojalla vastustettavaa tai uutta eläintautia sekä päättävät tarvittaessa lisätutkimusten tekemisestä. Kiireellisessä tilanteessa, jossa välittömät toimenpiteet ovat tarpeen eläintaudin leviämisen estämiseksi ja mikäli kyseessä on virallinen eläintautiepäily tai lainsäädännön nojalla vastustettava tai uusi eläintauti on todettu, eikä Ruokavirasto ole vielä ryhtynyt asiassa toimenpiteisiin, kunnaneläinlääkäri voi tehdä väliaikaisesti voimassa olevan päätöksen pitopaikalle taudin leviämisen estämiseksi. Tämä päätös alistetaan välittömästi Ruokaviraston ratkaistavaksi. Kunnaneläinlääkärit huolehtivat myös taudintorjuntapäätösten täytäntöönpanoon liittyvistä tehtävistä.

Yhteistoiminta-alueella on 3 valmiuseläinlääkäreiksi koulutautunutta eläinlääkäriä. He osallistuvat vuosittain valtion järjestämään valmiuskoulutukseen. Heillä on valmius ja ensisijainen velvollisuus toimia yllättävässä ja/tai laajoissa eläintautitilanteissa. Tällöin heidän normaalit työtehtävänsä siirretään muille kunnaneläinlääkäreille, jotka taas keskittyvät ensisijaisesti kiireellisten eläinlääkintätehtävien hoitamiseen. Tarvittaessa myös muut kunnaneläinlääkärit avustavat eläintautitilanteissa. Yhteistoiminta-alueella on ympäri vuorokauden päivystysvalmiudessa kaksi päivystävää kunnaneläinlääkäriä suurelainten osalta sekä pieneläinpäivystäjä ostopalveluna Kuopion kaupungin järjestämänä.

Eläinlääkintähuollon valmiussuunnitelma on osa ympäristöterveydenhuollon valmiussuunnitelmaa.

Eläinlääkinnän laboratoriopalveluita on tarjolla Kuopiossa (yksityinen laboratorio, Ruokaviraston aluelaboratorio). Ruokavirastossa on myös tuotantoeläinten obduktiomahdollisuus. Kunnalla on käytössä valmiusvarasto, jossa on tärkeimpiä tarvikkeita näytteenottoon ja eläinlääkäriin suojautumiseen näytteenoton yhteydessä.

4.1.2 Eläintautien ilmoittaminen

Kunnaneläinlääkäriin on ilmoitettava vastustettavan eläintaudin epäilystä välittömästi Ruokavirastoon. Helposti leviävästä, vaarallisesta ja uudesta vakavasta eläintaudista on ilmoitettava välittömästi, myös päivystysaikana. Valvottavista ja MMM:n asetuksessa 1010/2013 luetelluista eläintauodeista on ilmoitettava viimeistään seuraavana arkipäivänä. Muista ilmoitettavista eläintauodeista kunnaneläinlääkärit ilmoittavat Ruokavirastoon vain yhteenvedossa, joka toimitetaan kuukausittain seuraavan kuun 15. päivään mennessä. Jokainen kunnaneläinlääkäri lähettää oman kuukausiyhteenvedon.

Eläinlääkärit ilmoittavat ihmisiin tarttuvien eläintautien tapauksista (zoonoosit) vastaavalle eläinlääkärille, joka ilmoittaa asiasta edelleen epidemiatyöryhmän tartuntataudeista vastaavalle lääkäriin seuraavana arkipäivänä tai viipymättä tietyissä tilanteissa.

Vastaavasti terveydenhuollon edustajat ilmoittavat vastaavalle eläinlääkärille tai hänen sijaiselleen, jos on aihetta epäillä zoonoosin aiheuttamaa tautia tai epidemiaa ihmisissä.

4.1.3 Eläintauteja tutkivat laboratoriot

Alueen eläinlääkärit vastaanottavat eläintauteja tutkivilta laboratorioilta eläintautilain 20 §:n mukaisia ilmoituksia kaikista luetteloidun tai uuden taudin taikka muun ilmoitettavan eläintaudin epäilyistä tai todetuista tapauksista. Kyseinen ilmoitus voidaan tehdä myös suoraan Ruokavirastolle, joka puolestaan ohjaa alueen eläintautien vastustamista kunnaneläinlääkäreiden avustuksella.

4.1.4 Pakollinen zoonoosivalvonta ja vapaaehtoinen Maedi-visna/CAE -terveysvalvonta

Joillekin lakisääteisesti vastustettaville eläintauodeille on erillislainsäädännöllä säädetty terveysvalvonnan vähimmäistasosta. Munintakana-, broileri- ja kalkkunaparvi, uudistuseläimiä tuottavia sikaloita ja nautaeläimiä sperman keräysasemalle toimittavia, tai raakamaitoa tuottavia nautojen pitopaikkoja sekä nautojen ja sikojen pitopaikkoja, joissa on sperman keräysaseman toimintaan liittyvä karanteenitila, koskee pakollinen salmonellavalvonta (MMM 316/2021). Vastuu valvontaohjelman toteuttamisesta on toimijalla itsellään. Valvontakäynnit ja näytteenotot tekee pääasiassa kunnaneläinlääkäri.

Pitopaikat voivat liittyä vapaaehtoiseen terveysvalvontaan lampaiden ja vuohien maedi-visnan/CAE:n varalta, tarhattujen hirvieläinten tuberkuloosin tai kalojen BKD:n varalta (MMM 319/2021). Myös siipikarjan vientilaitoksilla on toteutettava erillistä terveysvalvonta- ja näytteenotto-ohjelmaa.

Resurssitarpeen kartoituksessa (liite) on lueteltu niiden eläintenpitopaikkojen määrät, joita terveysvalvontaohjelmat koskevat. Luettelot terveysvalvontaohjelmatoista säilytetään eläinlääkinnän Teams-alustalla, johon on luku- ja muokkausoikeudet kaikilla alueen eläinlääkäreillä. Eläinlääkärit toimittavat kopiot valvontaohjelmiin liittyvistä asiakirjoista Ruokavirastoon ja tallentaa asiakirjat yhteiseen Teams-alustalle aakkostettuun kansioon.

Teams-alustalta tiedot ovat alueen kaikkien eläinlääkäriin saatavissa toimipaikasta riippumatta, ja niiden avulla on myös mahdollista seurata valvonnan toteutumista kohteittain. Kutakin tilaa valvova eläinlääkäri huolehtii tilakäyntien toteutumisesta ja huolehtii pitkien poissaolojen ajaksi tehtävän siirtämisestä toiselle eläinlääkärille. Eläinlääkäri välittää salmonella- ja terveysvalvonnasta saadut tiedot Ruokavirastolle.

Terveysvalvontaohjelmien tilakäynneistä huolehtivat pääasiassa kunnaneläinlääkärit, mutta tarvittaessa myös valvontaeläinlääkärit. Ruokavirasto lähettää vastaavalle eläinlääkärille tiedon vapaaehtoiseen terveysvalvontaan kuuluvan pitopaikan terveysluokituspäätöksestä. Vastaava eläinlääkäri välittää tiedon sille kunnaneläinlääkärille, jonka alueella pitopaikka sijaitsee.

4.1.5 Vesiviljelylaitosten valvonta, eläintautien seuranta ja vapaaehtoinen BKD-taudin terveysvalvonta

Ruokavirasto lähettää tarkastusmääräykset vastaavalle eläinlääkärille, joka välittää ne edelleen valvontaeläinlääkärille ja tarvittaessa myös kunnaneläinlääkäreille, riippuen valvontakohteiden sijainnista ja eläinlääkäreiden työtilanteesta.

Vesiviljelylaitokset ja BKD-valvontaohjelmaan kuuluvat luonnonravintolammikot tarkastetaan vuosittain (luonnonravintolammikoiden osalta voi olla myös asiakirjatarkastus) ja muut luonnonravintolammikot kerran neljässä vuodessa ja tarvittaessa useammin.

Tarkastuksen suorittanut eläinlääkäri toimittaa tarkastuskertomuksen tiedoksi Ruokavirastolle ja tallentaa ne Siilinjärven kunnan eläinlääkintähuollon Teams-alustalle.

4.1.6 Eläinten keinollinen lisääminen

Alueella on yksi oriasema ja spermavarasto ja sen valvonnasta vastaa kunnaneläinlääkäri. Alkioryhmä on tarkastettava sen rekisteröimistä varten sekä valvottava, että alkioryhmä noudattaa sille annettuja vaatimuksia. Kunnaneläinlääkäri tekee valvontakäynnin ryhmän toimipaikalle vähintään kerran vuodessa. Lisäksi kunnaneläinlääkäri vastaa oriaseman, spermavaraston tai alkionkeräys- tai tuotantoryhmän valvonnasta. Valvonnan tulokset raportoidaan Ruokavirastoon vuosittain.

4.1.7 Muu eläintautivalvonta ja seuranta

Seurantanäytteiden ottamisesta mm. lintuinfluenssan varalta tulee Ruokavirastolta määräys vastaavalle eläinlääkärille, joka vastaa näytteenoton toteutumisesta. Näytteenoton toteuttavat sijainnin mukaan kunnaneläinlääkäri tai valvontaeläinlääkäri.

Näytteet ottavat eläinlääkärit huolehtivat siitä, että näytteet otetaan määräaikaan mennessä ja tarvittaessa he pyytävät jatkoaikaa näytteenotolle. Eläinlääkärit kirjaavat käyntinsä Siilinjärven kunnan eläinlääkintähuollon Teams-alustalla olevaan taulukkoon. Eläinlääkäri lähettää näytteenotosta tekemänsä toimitusilmoituksen sähköisen lomakejärjestelmän kautta tiedoksi Ruokavirastoon sekä tallentaa tiedoston Teams-alustalle, jossa toimitusilmoitukset ovat kaikkien saatavilla. Paikallissopimuksen mukaiset erillispalkkiot maksetaan eläinlääkäreille vasta heidän toimitettuaan käyntiin liittyvät asiakirjat sovitusti hallintosihteerille. Samoin toimitaan käyntiin mahdollisesti liittyvien tarkastuskertomusten ja -pöytäkirjojen, mahdollisten määräysten ja muiden asiakirjojen kanssa.

Eläinnäyttelyt, kyyhkyslakat

Kunnaneläinlääkärit tekevät tarkastuksia ja näytteenottoja eläinnäyttelyissä (esim. maatalousnäyttely) Ruokaviraston määräyksen perusteella.

Valtioneläinlääkäri voi määrätä kunnaneläinlääkärin tarkastamaan näyttelyyn tai kilpailuun osallistuvien kyyhkysten rokotustodistukset (Newcastlen tauti) näyttely- tai kilpailupaikalla.

Toimialueella ei ole tällä hetkellä yhtään kyyhkyslakkaa.

Sikojen ulkonapitokiellon valvonta

Afrikkalaisen sikaruton vastaisena varotoimenä on sikojen ulkonapito kielletty maa- ja metsätalousministeriön asetuksella (404/2021). Ulkonapito on sallittua vain, jos sikojen aitaus on asetuksen vaatimusten mukainen ja toimija on tehnyt sikojen ulkonapidosta etukäteen ilmoituksen kunnaneläinlääkärille. Ilmoitukset otetaan vastaan ja tallennetaan Teams-alustalle.

Kunnaneläinlääkäri valvoo alueellaan sikojen ulkonapitokiellon noudattamista tarkastamalla ulkona pidettävien sikojen aitaukset ilmoituksen saatuaan tai epäilytapauksessa. Kunnaneläinlääkäri ylläpitää tietoja niistä oman toimialueensa sikojen pitopaikoista, joissa pidetään sikoja ulkona, ja toimittaa tiedot Ruokavirastoon vuosittain.

Turkistarhojen tautisuojausvalvonta

Turkistarhoilla sovelletaan maa- ja metsätalousministeriön asetusta (14/2024) varotoimenpiteistä lintuinfluenssan leviämisen ehkäisemiseksi luonnonvaraisista eläimistä turkiseläimiin. Asetuksessa on vaatimuksia turkistarhan suojaamiselle lintuinfluenssalta. Kunnaneläinlääkäri valvoo alueellaan asetuksen velvoitteiden noudattamista sekä toteuttaa tarvittavat tarkastukset ja toimittaa tiedot tarkastuksista Ruokavirastolle.

Tällä hetkellä alueella ei ole yhtään turkistarhaa.

4.2 Eläinten tunnistamisen ja rekisteröinnin valvonta

Kunnaneläinlääkärit ja valvontaeläinlääkärit tarkistavat tunnistamisen ja rekisteröinnin käytien yhteydessä tai ilmoitusten perusteella, jos on aihetta epäillä, että ne ovat tekemättä. Havaitessaan laiminlyöntejä kunnaneläinlääkäri tai valvontaeläinlääkäri ottaa yhteyttä Ruokavirastoon.

4.3 Eläinten lääkitsemisen valvonta

Eläinlääkärit huomioivat lain eläinten lääkitsemisestä (387/2014) ja sen nojalla annettujen asetusten vaatimukset toiminnassaan ja osallistuvat lääkitsemislakiin liittyvään koulutukseen, mikäli sitä on tarjolla. Antibioottilääkitykset kirjautuvat valtakunnalliseen Vetportti-tietokantaan, yleensä automaattisesti suoraan potilasohjelmasta. Tarvittaessa kunnaneläinlääkärit kirjaavat tiedot itse, mikäli siirto ei tapahdu automaattisesti.

Valvontaeläinlääkärit tekevät Ruokaviraston määräyksestä lääkitsemislain mukaisia lääkekirjanpidon tarkastuksia eläinten pitopaikkoihin.

4.4 Sisämarkkinakauppa, vienti ja tuonti

4.4.1 Sisämarkkinakauppa

Ruokavirasto ilmoittaa rekisteröinneistä ja tuontiluvista ohjeineen tapauskohtaisesti kunnaneläinlääkärille tai valvontaeläinlääkärille. Yhteistoiminta-alueella kirjataan nämä ilmoitukset sekä huomioidaan erityisesti, mitkä eläinlajit tai tuotteet ovat kyseessä ja koskevatko rekisteröinnit sisämarkkinatuontia vai -vientiä. Monilla toimijoilla on useita rekisteröintejä tai tuontilupia. Yksi rekisteröinti koskee vain yhtä eläinlajia tai tuotetta tai vain sisämarkkinatuontia tai -vientiä. Rekisteröinti on voimassa 3 vuotta myöntämisestä ja tuontilupa pääsääntöisesti myös 3 vuotta myöntämisestä. Kunnaneläinlääkärit seuraavat alueen toimijoita siirtotapahtumissa TRACES-järjestelmässä.

Ruokavirasto hyväksyy eläintautilain 39 § nojalla alueensa sisämarkkinakauppaan hyväksytyt laitokset (mm. keinosiemennystoimijat ja siipikarjan venttilaitokset). Hyväksynnän ehtojen toteutumisen valvonnasta vastaa kunnaneläinlääkäri (Eläintautilaki 69 §).

Useimmat sisämarkkinakaupan ohjeet löytyvät Ruokaviraston internetsivuilta. Elävien eläinten ja niistä saatavien sukusolutuotteiden siirtoehtojen ohjeistusta päivitetään eläinterveyssäännösten mukaiseksi Ruokaviraston internetsivuille. Pikanttiin lisätään virkaeläinlääkärille tarkoitettua ohjeistusta tai valvontamateriaalia. Epäselvissä tapauksissa tulee kääntyä Ruokaviraston puoleen. Saapunutta erää ei saa tarkastuksessa hyväksyä eikä lähetettävälle erälle myöntää terveystodistusta, jollei kunnaneläinlääkäri ole täysin varma ehtojen täyttymisestä.

4.4.1.1 Sisämarkkinatuonti

Ruokavirasto ja kunnaneläinlääkärit seuraavat saapuvia eriä TRACES-järjestelmän avulla ja Ruokavirasto voi määrätä kunnaneläinlääkärin tarvittaessa tarkastamaan saapuneet erät. Kunnaneläinlääkäri voi myös itsenäisesti tarkastaa tarvittaessa saapuvia eriä. Kaikki Suomeen saapuneet siat sekä kameli- ja hirvieläimet tarkastetaan Ruokaviraston ohjeiden mukaisesti 2–5 päivän sisällä saapumisesta. Kaikista kameli- ja hirvieläineristä otetaan verinäytteet seurantatutkimuksia varten kuten myös riskimaista siirretyistä naudoista, vuohista ja lampaista. Sikojen osalta verinäytteet otetaan kaikista muista paitsi teuraaksi siirrettävistä sikaeristä. Muiden erien osalta suositellaan tarkastamaan uusien toimijoiden osalta ensimmäinen saapunut erä ja seuraavien tarkastusten tarve arvioidaan ensimmäisen tarkastuksen perusteella. Kunkin toimijan osalta tulisi tarkastaa vähintään yksi saapunut erä vuodessa. Kunnaneläinlääkäri seuraa saapuvia eriä TRACES-järjestelmässä ja tekee saapuneiden erien tarkastuksia ilman Ruokaviraston kehoitusta. Virkaeläinlääkärin on aina ryhdyttävä toimenpiteisiin, jos epäilee alueellaan olevan laittomasti tuotuja eriä. Jos määräpaikka on päivittäin virkaeläinlääkärin valvonnassa, siirtotarkastuksen tekee valvova virkaeläinlääkäri. Jos vastaanotetuissa eläimissä on havaittavissa eläintaudin oireita tai asiakirjoissa ilmenee puutteita, on toimija velvollinen ilmoittamaan asiasta virkaeläinlääkärille. Havaituista puutteista tiedotetaan Ruokavirastoa valvonnan kohdistamiseksi sellaisiin eriin, joiden kohdalla puutteita on havaittu. Toimija voi lisäksi oma-aloitteisesti pyytää kunnaneläinlääkäriä tarkastamaan saapuvat erät (esim. ETT:n vaatimukset).

Kaikki tehdyt sisämarkkinatuonnin tarkastukset raportoidaan täyttämällä valvontaosio TRACES-järjestelmään (eli III-osio). Valvontaosio täytetään, vaikka puutteita ei olisikaan ja siinäkin tapauksessa, että erälle on tehty pelkkä asiakirjatarkastus. Jos määräpaikka on päivittäin virkaeläinlääkärin valvonnassa (esim. teurastamo), täytetään valvontaosio kaikista eristä. Jos erä ei ole hyväksyttävissä, niin silloin kirjataan erikseen tieto havaituista puutteista, esimerkiksi, jos terveystodistuksessa on virheitä sekä mahdolliset tehdyt toimenpiteet. Tarvittaessa kunnaneläinlääkäri saa neuvontaa Ruokavirastolta TRACES-järjestelmän käyttöön.

4.4.1.2 Sisämarkkinavienti

Sisämarkkinaviennissä toimijan on pyydettävä valvovalta kunnaneläinlääkäriltä lähetettävien MMMa 1024/2013 liitteen 2 mukaisten erien tarkastamista (poikkeuksena erät, joiden vientiin liittyvät tarkastukset ja asiakirjat voi tehdä myös toimija tai muu kuin virkaeläinlääkäri).

Kunnaneläinlääkäri tarkastaa lähetyksen ennen vientiä ja laatii tarkastuksen perusteella kyseisen eläinlajin ja tuotteen tiedot sisältävän terveystodistuksen TRACES-järjestelmässä (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2016/429 ns. ”eläinterveyssäännöstö”, Komission delegoitu asetus 2020/688, Komission delegoitu asetus 2020/990, Eläintautilaki 76/2021 44§). Jos viedään eläviä eläimiä toisen jäsenvaltion kautta EU:n ulkopuolelle, tulee tehdä myös sisämarkkinatodistus TRACESiin. Joissain tapauksissa sekä kolmasmaavienti-

että sisämarkkina-todistus tehdään TRACESissa ja silloin samoilla tiedoilla voi tehdä molemmat todistukset.

Tarkastuksen yhteydessä kunnaneläinlääkäri on hyvä varmistaa, että toimija on rekisteröitynyt kyseisen eläinlajin tai tuotteen sisämarkkinaviejäksi Ruokavirastoon. Pääsääntöisesti terveystodistuksen I-osan täyttäminen on toimijan tehtävä, kunnaneläinlääkäri kuitenkin tarkastaa ja tarvittaessa korjaa toimijan laatiman I-osan. Jos toimija ei ole rekisteröitynyt TRACES-järjestelmään, jää myös terveystodistuksen I-osan täyttäminen tarkastavan kunnaneläinlääkäriin tehtäväksi terveystodistuksen (II-osa) lisäksi. Toimenpiteet tehdään toimijan kustannuksella. Todistuksen voi viedä TRACES-järjestelmään myös toinen virkaeläinlääkäri. Tarkastanut kunnaneläinlääkäri kuitenkin leimaa ja allekirjoittaa lähetystä seuraavan todistuksen. Vuosittain on hyvä tarkastaa, että toimija ylläpitää Eläinterveysjärjestelmän (asetus 2016/429) artikla 102 mukaisesti siirtoluetteloa.

Kunnaneläinlääkärit seuraavat mahdollisista eristä vastaanottajamaassa saatavaa palautetta ja reagoivat siihen.

4.4.2 Vienti EU:n ulkopuolisiin maihin

Viejä pyytää kunnaneläinlääkäriltä tarkastusta ja selvittää vientiehdot. Viejän on varmistettava, että viennin kohdemaan vaatimat ehdot viennille täyttyvät. Jos vientierä kuljetetaan kohdemaahan muun kuin EU-jäsenvaltion kautta, toimija vastaa myös kauttakulkua koskevien vaatimusten selvittämisestä ja täyttymisestä.

Jos vietävien elävien eläinten tai tuotteiden viennistä on sovittu kohdemaan ja Suomen tai EU:n välillä, viennissä on noudatettava tätä sopimusta ja viennissä on käytettävä eläinterveystodistusta, joka sisältää sovitut tiedot ja viennin ehdot. Sopimuksiin perustuvat todistusmallit ovat nähtävissä Ruokaviraston internetsivuilla.

Kohdemaat edellyttävät useimmissa tapauksissa, että vietävän erän mukana seuraa virallinen alkuperämaassa myönnetty kohdemaan hyväksymä eläinterveystodistus. Kunnaneläinlääkärit myöntävät virallisia eläinterveystodistuksia eläimille ja eläinperäisille tuotteille. Euraasian talousliiton viennissä edellytetään lisäksi, että todistuksia myöntävät virkaeläinlääkärit ovat osallistuneet Ruokaviraston järjestämiin vientikoulutuksiin.

Jos vietävälle tuotteelle tai eläimelle on EU:n ja kohdemaan sopima todistusmalli EU:n TRACES -järjestelmästä, vientitodistus on laadittava ja myönnettävä TRACES-järjestelmässä. Vietäessä eläviä eläimiä toisen jäsenvaltion kautta EU:n ulkopuolelle, tulee tehdä myös sisämarkkinatodistus TRACESiin. Joissakin tapauksissa sekä kolmasmaavienti- että sisämarkkina-todistus tehdään TRACESissa ja silloin samoilla tiedoilla voi tehdä molemmat todistukset.

Suomen ja kohdemaiden kahdenvälisesti sopimat viralliset todistusmallit ovat joko Ruokaviraston hallinnoimassa eCert-järjestelmässä tai Ruokavirastosta tilattavina turvapaperille painettuina todistus pohjina. Eläinterveystodistuksen myöntämiseen on käytettävä Ruokaviraston hallinnoimaa eCert-järjestelmää, jos vientierän kohdemaan kanssa on sovittu järjestelmään luodun mallin käyttämisestä. Kunnaneläinlääkärit tilaavat turvapaperille painettuja virallisia todistus pohjia Ruokavirastosta. Tilaukset tehdään Pikantti-ekstranetin kautta. Todistuksen myöntäneen virkaeläinlääkäriin on säilytettävä myöntämiensä ja mitätöimiensä vientitodistusten jäljennökset 5 vuoden ajan.

Jos virallisesti sovittua todistusta ei ole, viejä voi esimerkiksi yhdessä maahantuojansa kanssa hyväksyttävä oman todistusehdotuksen kohdemaan viranomaisilla tai vientiä varten on laadittava kohdemaakohtainen räätälöity todistus. Viejä voi tilata todistusmallin laadintatyön Ruokaviraston vientijaostolta.

Eläinterveystodistuksen myöntävällä viranomaisella tulee olla mahdollisuus suorittaa vientierän tarkastus ennen kuin vientierä poistuu tämän valvonnasta. Joitakin poikkeuksia lukuun ottamatta viranomaisen on myös varmistettava, että viejä on rekisteröitynyt kyseisen eläinlajin tai tuotteen viejäksi Ruokaviraston ylläpitämään viejärekisteriin joko pyytämällä viejältä nähtäväksi tosite tämän rekisteriin jättämisestä ilmoituksesta tai tarkastamalla viejärekisteriin ilmoitetut tiedot eCert-järjestelmästä.

4.4.3 Tuonti EU:n ulkopuolelta ja Komission asetuksen 2017/625 luvun V jakson II mukainen valvonta

Kunnaneläinlääkäri antaa Tullille tarvittaessa virka-apua lemmikkieläinten viralliseen valvontaan liittyvissä tehtävissä.

Määränpäänä olevaa laitosta tai tilaa valvova viranomainen on määränpäänä olevan laitoksen toimivaltainen viranomainen sellaisten eläinten tai tavaroiden osalta, joiden kuljetusta ja saapumista on seurattava (monitoroidut lähetykset) rajatarkastusasemalta Euroopan unionissa sijaitsevaan laitokseen.

Kunnaneläinlääkäri käsittelee TRACES-ilmoitukset ja suorittaa paikallistason toimenpiteet ilmoitusten johdosta, kun se saa TRACES-järjestelmästä tai sähköpostitse tiedon, että paikkakunnalle saapuu kolmansista maista eläin- tai tuote-eriä tai tutkimus- tai diagnostisia näytteitä. Kunnaneläinlääkäri suorittaa paikallistason toimenpiteet niissä tapauksissa, joissa on syytä epäillä eläintautiriskiä tai jos epäillään, että eläin- tai tuote-erä on tuotu maahan laittomasti. Kunnaneläinlääkäriin tulee epäillessä laitonta tuontia tehdä lemmikille eläintautilain 75 § mukainen tarkastus käyttäen Ruokaviraston lomaketta ja noudattaen Ruokaviraston ohjeita laskutuksesta.

Kunnaneläinlääkäri antaa tarvittaessa virka-apua Ruokavirastolle ja Tullille suorittamalla eläinten tai tavaroiden tarkastuksen, avustamalla tarkastuksen suorittamisessa tai suorittamalla eläimiin tai tavaroihin kohdistettavien toimenpiteiden täytäntöönpanoon liittyviä tehtäviä (Laki eläinten sekä eräiden tavaroiden tuontivalvonnasta 1277/2019, 5 §).

Kunnaneläinlääkäri suorittaa saamansa tiedon perusteella tarvittavat toimenpiteet, kuten monitoroitujen lähetysten kuittauksen TRACES-järjestelmään 15 päivän sisällä tuotteen saapumisesta. Tarvittaessa tulevat kyseeseen erän tarkastus määräpaikassa, eristys, näytteenotto tai muut lainsäädännön vaatimukset eläintautien leviämisen estämiseksi.

Kunnan elintarvikevalvontaviranomainen on toimivaltainen valvontaviranomainen yhteisen kalastuspolitiikan seuraamusjärjestelmästä ja valvonnasta annetun lain (1188/2014) 68 a §:ssä tarkoitetuissa kalansaaliiden purkamispaikoissa.

Kunnaneläinlääkäri vastaanottaa myös toimijoiden ilmoitukset toimijoiden luokan 1 sivutuotteiden käytöstä (esim. tutkimuksessa) ja erien saapumisesta. Ruokavirasto toimittaa EU:n ulkopuolelta tulevien tutkimusnäytteiden ja diagnostisten näytteiden myönnetty tuontiluvat tiedoksi kunnaneläinlääkärille.

4.5 Eläinten hyvinvoinnin valvonta

Eläinten hyvinvoinnista annettua lakia (693/2023) on sovellettu 1.1.2024 alkaen. Samalla kumoutui aiempi eläinsuojelulaki (247/1996) ja eläinsuojeluasetus (396/1996). Kumotun lain nojalla annetut valtioneuvoston ja maa- ja metsätalousministeriön asetukset ovat voimassa toistaiseksi. Eläinten suojelusta lopetuksen yhteydessä on säädetty lain lisäksi EU:n

lopetusasetuksessa. Eläinten suojelusta kuljetuksissa on säädetty kansallisessa eläinkuljetuslaissa ja MMM:n asetuksessa sekä EU:n eläinkuljetus-asetuksessa.

Kunnaneläinlääkäri ja kunnan terveydensuojelun valvontaa hoitava viranhaltija valvovat eläinten hyvinvointisäädösten noudattamista kunnan alueella ja eläinten hyvinvointisäädösten vastaista menettelyä havaitessaan ryhtyvät tarvittaviin pakkokeinoihin. Eläinten hyvinvoinnin valvontaa tekevät pääasiassa neljä valvontaeläinlääkärinä, viimeisin uusi virka täytettiin kesällä vuonna 2023. Aiemmat resurssit ovat olleet puutteelliset eläinten hyvinvoinnin valvonnan tekemiseen ja osa tarkastuksista ja uusintatarkastuksista on jouduttu tekemään viiveellä.

Valvontaeläinlääkäreiden lomat pyritään järjestämään niin että he eivät ole kaikki yhtä aikaa pois töistä. Näin pystytään hoitamaan arkiaikaiset eläinten hyvinvointitehtävät ja lähes kaikki tautivalvontatehtävät. Mikäli praktikkoapua tarvitaan, sitä voidaan käyttää yhteistoiminta-alueen kuntarajojen yli siten, että joku sellainen alueen praktikkoeläinlääkäri, joka ei ole asiakassuhteissa kyseiseen tilaan voi toimia valvontaeläinlääkäreiden apuna.

Päivystysaikaan alueella on aina kaksi päivystävää eläinlääkärinä, joiden asiakkaat ovat pääsääntöisesti joko pohjoisella tai eteläisellä päivystysalueella. Mikäli päivystysaikana tulee kiireellisiä eläinsuojelu- tai tautivalvontatehtäviä, ne hoitaa tarvittaessa toisen päivystysalueen eläinlääkäri.

Tarvittaessa valvontaeläinlääkärit voivat pyytää avuksi myös kunnaneläinlääkäreitä. Vaikeimmissa tapauksissa he pyytävät avuksi valtioneläinlääkärinä ja/tai poliisin (virka-apupyyntö lomakkeella sähköpostitse). Jos valvontaeläinlääkäri tekee myös praktiikkaa esim. sivutyönään, hänen, kuten ei kunnaneläinlääkäreidenkään ole suotavaa tehdä omiin asiakkaisiinsa kohdistuvia eläinten hyvinvointitarkastuksia. Nämä tarkastukset ohjataan toiselle valvontaeläinlääkärille.

Valvontaeläinlääkärit toimittavat tiedon tehdyistä tarkastuskertomuksista ja päätöksistä eläinlääkintähuollon hallintosihteerille, joka tallentaa tiedot tiedoksi Ruokavirastolle sähköisen lomakejärjestelmän kautta sekä tiedottaa niistä poliisia tarvittaessa. Valvontaeläinlääkärit tallentavat dokumentit Teams-alustan eläinsuojelukansioon sekä arkistoivat paperiversiot. Tarkastuksia koskevat asiakirjat ovat kunnaneläinlääkäreiden saatavilla tarvittaessa henkilökohtaisten Siilinjärven kunnan käyttäjätunnusten takana olevalla Teams-alustalla.

4.5.1 Epäilyyn perustuva eläinten hyvinvoinnin tarkastus

Epäilyyn perustuvat eläinten hyvinvoinnin tarkastukset pyritään aina tekemään viipymättä ja välittömästi, jos on aihetta epäillä vakavia eläinten hyvinvointilainsäädännön rikkomuksia. Valvontaeläinlääkärit tekevät itse uusintatarkastukset. Ollessaan itse estyneitä he (esimerkiksi vuosiloma) ohjaavat tarkastukset varahenkilölle.

Eläinten hyvinvointilain 97–99 § mukaisissa kiiretoimenpiteissä eläimille järjestetään hoitoa esim. löytöeläintarhoilla tai muussa eläinhoitolassa (pieneläimet). Tuotantoeläinten kiireellinen hoito pyritään järjestämään lomitustoimen avulla. Jos karjaa joudutaan laittamaan kiireellisesti teuraaksi, otetaan yhteyttä välityspalveluun. Tarvittaessa valvontaeläinlääkäri voi pyytää tapauksen hoitamiseen apua Ruokaviraston valtioneläinlääkäriltä. Kunnan virkaeläinlääkäri voi pyytää tapauksen siirtoa Ruokavirastolle esimerkiksi tilanteessa, jossa toimija ei ole noudattanut hänelle toistuvasti annettuja kieltoja tai määräyksiä, ja kieltoa tai määräystä on tarvetta tehostaa uhkasakolla tai teettämisuhalla. Jos valvontaeläinlääkäri toteaa eläimen välittömän lopettamistarpeen, hän voi kutsua paikalle päivystävän kunnaneläinlääkärin.

Jos eläinten hyvinvointilain 71.3 §:n mukainen viranomainen epäilee, että eläinsuojelulainsäädäntöä on rikottu tai epäilee rikottavan teuraseläimiä toimittavassa eläintenpitoyksikössä, hänen on ilmoitettava Ruokavirastolle ja annettava virastolle valvontaa varten välttämättömät tiedot. Valtioneläinlääkäri voi määrätä paikallisen kunnaneläinlääkäriin suorittamaan tarkastuksen kyseiseen pitopaikkaan.

4.5.2 Luvan- ja ilmoituksenvaraisen toiminnan valvonta

Tarkastuksia voidaan tehdä myös ilman epäilyä eläinten hyvinvointilainsäädännön rikkomisesta sellaisiin paikkoihin tai toimintaan, joka edellyttää eläinten hyvinvointilaissa tarkoitetun luvan hakemista Ruokavirastolta tai ilmoituksen tekemistä Ruokavirastolle. Ruokavirasto toimittaa tiedon ilmoitetuista kohteista kuntaan (esim. kennelit, hevostallit, riistaeläintarhat, eläinkaupat, eläinhoitolat). Valvontaeläinlääkärit tarkastavat ilmoituksenvaraisia kohteita oma-aloitteisesti ja suunnitelmallisesti. Uudet kohteet pyritään tarkastamaan viimeistään kuukauden aikana ilmoituksen saapumisesta. Jos ilmoituksenvaraisessa kohteessa ei havaita merkittäviä epäkohtia, kohde pyritään tarkastamaan seuraavan kerran kolmen vuoden kuluttua. Työvoimapulan takia näitä tarkastuksia voivat tehdä myös kunnaneläinlääkärit, jolloin valvontaa on saatu tehtyä suunnitelmallisemmin. Jos tarkastuksella havaitaan epäkohtia, tehdään uusintatarkastus annetun määräajan umpeuduttua.

Kunnaneläinlääkärit ja valvontaeläinlääkärit ylläpitävät tietoa alueella sijaitsevasta ilmoituksenvaraisesta toiminnasta ja seuraavat säännöllisesti EPR-sovelluksen työjonoa saadakseen tiedon alueelleen perustetuista ilmoituksenvaraisen toiminnan kohteista.

4.5.3 Eläinkuljetukset

Kunnaneläinlääkäriellä on oikeus tarkastaa eläinkuljetus, jos hän epäilee, että eläintä kuljetetaan eläinkuljetussäädösten vastaisella tavalla. Ruokavirasto voi määrätä virkaeläinlääkäriin tekemään erityisiä tarkastuksia eläinkuljetuksissa.

Kunnaneläinlääkärit tekevät EU:n jäsenvaltioiden välisten sekä kolmansista maista ja kolmansiin maihin suoritettavien tiettyjen eläinlajien pitkien kuljetusten reittisuunnitelmiin liittyvät tarkastukset ja muut toimenpiteet (valvonta-asetus artikla 21) Ruokaviraston määräyksestä.

4.5.4 Teurastamot

Alueella ei sijaitse elintarvikelain 27 §:n 5 momentissa mainitun kaltaisia teurastamoita, joiden valvonnasta kunnalla olisi sopimus Ruokaviraston kanssa. Kunnaneläinlääkäriellä on kuitenkin oikeus tarkastuksen tekemiseen teurastamossa epäiltäessä, että eläintä hoidetaan, kohdellaan tai käytetään eläinten hyvinvointilain tai sen nojalla annettujen säännösten tai määräysten tai lopetusasetuksen vastaisella tavalla (EhL 72 §, 74 §, 75 §). Lisäksi Ruokavirasto voi määrätä kunnaneläinlääkärit tekemään tarkastuksia (EhL 78 §).

4.6 Eläimistä saatavat sivutuotteet

4.6.1 Sivutuotelaitosten valvonta

Ruokavirasto laatii sivutuotteiden kansallisen valvontasuunnitelman, joka sisältää kuntien tarkastettavat kohteet. Valvontaeläinlääkäri valvoo Ruokaviraston tarkastettavaksi päättämiä laitoksia ja toimijoita ja raportoi valvonnasta Ruokavirastolle määräaikoja noudattaen. Tarkastukset pyritään mahdollisuuksien mukaan tekemään ennalta ilmoittamatta. Uusiin kohteisiin tehdään hyväksymistarkastus toiminnan käynnistyessä, hyväksyntä- ja

rekisteröintipäätökset ilmoitetaan välittömästi Ruokavirastoon. Mikäli tarkastuksilla mahdollisesti todettuja puutteita ei saada poistettua kehotuksilla ja joudutaan käyttämään sivutuotelain mukaisia hallinnollisia pakkokeinoja, pakkokeinopäätökset toimitetaan Ruokavirastoon.

Kunnaneläinlääkäri valvoo muista EU-maista Suomeen saapuneiden sivutuote-erien osalta erien vaatimusten mukaisuutta. Tarkastettuaan erän merkitsee kunnaneläinlääkäri tarkastuksen tuloksen TRACES-järjestelmään kyseisen erän kaupallisen asiakirjan (DOCOM) vastaanottokuittausosioon (follow up-osio). Ennen valvontaa on varmistettava, että erä on saapunut laitokselle.

4.6.2 Sivutuotteita käyttävien ja hävittävien toimijoiden valvonta

Haaskanpidosta on tehtävä kirjallinen ilmoitus vastaavalle eläinlääkärille ennen haaskaruokinnan aloittamista. Haaskatoimijan tulee ilmoittaa kolme kertaa vuodessa haaskaruokintapaikkaan toimitettujen sivutuotteiden määrät eläinlajeittain ja sivutuoteluokittain. Tiedot on ilmoitettava sekä sille kunnaneläinlääkärille, jonka toimialueelta sivutuotteet kerätään, että sille kunnaneläinlääkärille, jonka toimialueella sivutuotteet käytetään (MMM 1142/2022).

Vastaava eläinlääkäri syöttää uuden haaskapaikan tiedot eläintenpitäjärekisterin yhteydessä olevaan haaskapaikkarekisteriin ja haaskapaikalle annetaan virallinen tunnus. Ilmoitusta vastaanottaessaan valvontaeläinlääkäri tarkastaa, että ilmoituksen mukainen haaskanpito täyttää sivutuotelain 517/2015 vaatimukset ja että haaskan sijaintipaikka on sopiva (ei pohjavesialueella, ei liian lähellä asutusta). Vastaava eläinlääkäri tai kunnaneläinlääkäri ottaa vastaan käyttöilmoitukset, tarkastaa niiden tiedot ja arkistoi ilmoitukset. Mikäli aineksessa on tautiriski tai lääkejäämä, vastaava eläinlääkäri kieltää sivutuotteiden käytön. Vastaava eläinlääkäri tarkastaa haaskapaikkoja vuosittain otantamaisesti ja riskiperusteisesti, tarvittaessa yhteistyössä ympäristönsuojeluviranomaisten kanssa. Tehdyistä tarkastuksista laaditut tarkastuskertomukset ja mahdolliset pakkokeinopäätökset toimitetaan Ruokavirastoon mahdollisimman nopeasti. Haaskanruokintapaikat ja käyttöilmoitukset raportoidaan vuosittain Ruokavirastolle.

Kunnaneläinlääkärit valvovat myös tiloilla itsestään kuolleiden ja lopetettujen tuotantoeläinten hävitystapoja.

Nautojen, lampaiden, vuohien ja niistä saatavien sivutuotteiden (esim. kotiteurastuksen sivutuotteet) hautaaminen on kiellettyä. Kuolleen syntyneet eläimet saa haudata. Hautaamisesta on pidettävä kirjaa. Sivutuotteiden hautaamista valvotaan lähinnä valitusten perusteella ja yhteistyössä ympäristönsuojeluviranomaisten kanssa. Tarvittaessa keräilyalueella tehdään lisäksi kohdennettuja tarkastuksia tiloille, joilla Ruokaviraston toimittamien nautarekisteristä ja lammas- ja vuohirekisteristä ajettujen hävitystapaparaporttien perusteella raatoja hävitetään säädösten vastaisesti. Sikojen osalta poistoilmoitukset voi kunnaneläinlääkäri itse tarkistaa sikarekisteristä. Tehdyistä tarkastuksista laaditut tarkastuskertomukset ja mahdolliset pakkokeinopäätökset toimitetaan AVI:in ja Ruokavirastoon mahdollisimman nopeasti.

Alueella ei sijaitse yhtään turkistilaa.

4.7 Ehdollisuuden valvonta

Euroopan yhteisen maatalouspolitiikan keskeinen osa ovat viljelijöitä velvoittavat ns. täydentävät ehdot. Näiden ehtojen noudattaminen on EU:n viljelijöille maksamien suorien tukien ja EU:n osittain rahoittamien ympäristötuen, luonnonhaittakorvauksen ja eläinten hyvinvointituen maksamisen edellytyksenä. Kunnan on varmistettava, että Ruokavirasto saa

riittävän nopeasti riittävät tiedot niistä perustarkastuksista, joissa havaitaan mahdollisia Ruokaviraston vastuulle kuuluvia täydentävien ehtojen indikaattorien laiminlyöntejä. Näitä valvontaeläinlääkäreille tai kunnaneläinlääkäreille kuuluvia tarkastuksia ovat mm. eläinten hyvinvoinnin tarkastukset, maitohygieniatarkastukset, salmonellavalvonta, munantuotantotilojen hygieniavalvonta, vierasainevalvontaohjelman mukainen valvonta ja lääkekirjanpidon valvonta. Tarkasti täytetyt tarkastuspöytäkirjat toimitetaan viipymättä Ruokavirastoon.

5 Seuranta, arviointi ja raportointi

Kunnan eläinlääkintähuollon suunnitelma päivitetään tarvittaessa, kuitenkin vähintään kolmen vuoden välein. Päivityksessä pyritään huomioimaan Ruokavirastolta saatu palaute. Suunnitelman hyväksyy ympäristöterveyslautakunta. Suunnitelman toteutuminen arvioidaan vuosittain maaliskuun loppuun mennessä osana ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelman toteutumista.

Vastaava eläinlääkäri ja valvontaeläinlääkärit kirjaavat ylös suoritetaulukkoon kuukausittain kuntakohtaisesti ja vastaanottokohtaisesti vähintään seuraavat suoritteet:

- suurelänkäynnit, virka-aika
- päivystysaikaiset käynnit
- terveydenhuoltokäynnit
- pienelänkäynnit, virka-aika
- eläinsuojelukäynnit
- eläintautivalvonnan käynnit
- eläinlääkäreiden tekemät elintarvikevalvonnan tarkastukset

Eläinlääkäreiden on toimitettava Ruokavirastoon seuraavat raportit ja tilastot:

- eläinten hyvinvointivalvonnan tarkastuskertomukset ja päätökset
- terveysvalvontaan liittyvät käynnit
- tautiepäilyt
- eläinten hyvinvoinnin valvonnan työt, joista kunta laskuttaa valtiota
- vastustettavien eläintautien hallinnassa tehdyt toimenpiteet
- muut viranomaisten pyytämät vuosiyhteenvedot ym.

Raportointi aikatauluineen on kuvattu eläinlääkintähuollon toimisto-ohjeessa, joka on eläinlääkäreiden luettavana Teams-kansiossa. Toimisto-ohje annetaan uusille eläinlääkäreille ja sijaisille perehdytyksen yhteydessä. Jokainen eläinlääkäri huolehtii osaltaan määräaikojen noudattamisesta.

6 Tietojärjestelmät

Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontaa varten on käytössä useita valtakunnallisia tietojärjestelmiä ja rekistereitä. Näitä ovat esim. eläinten terveydenhallintajärjestelmä ELTE, eläinten hyvinvoinnin otantavalvontojen järjestelmä Elvi, eläintunnistusjärjestelmä Paimen, eläintenpitäjä- ja pitopaikkarekisteri EPR, vesiviljelyrekisteri, Naseva ja Sikava-terveydenhuoltojärjestelmät sekä valvonnan viranomaisextranet eli Pikantti ja koirarekisteri. Lisäksi EU:n ulkopuolisessa tuonnissa ja viennissä sekä EU:n sisämarkkinakaupassa käytetään TRACES-järjestelmää. Ruokavirasto pitää myös eläinlääkärirekisteriä. Lisäksi tuomioistuinten määräämät eläintenpitokiellot merkitään Oikeusrekisterikeskuksen pitämään

eläintenpitokieltorekisteriin, jota eläinten hyvinvoinnin valvontaviranomaiset voivat selata Ruokaviraston järjestelmän kautta.

Yhteistoiminta-alueen verkossa on mahdollista käyttää kaikkia tarpeellisia tietojärjestelmiä. Eläinlääkärit voivat osallistua järjestelmien käyttöön opastaviin koulutuksiin, mikäli niitä on tarjolla. Uusien tietojärjestelmien käyttöönottoon varataan riittävät resurssit ja mahdollisuus osallistua aiheesta järjestettäviin koulutuksiin. Uusille työntekijöille haetaan tarvittavat tunnukset sekä annetaan perehdytystä järjestelmien käyttöönottoon ja käyttöön.